

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparată

Revista apare numai odată pe lună, conținând însă un număr dublu de pagini ca în anii precedenți

Abonamentul pentru Instituții și Autorități 700 Lei pe 1 an
Advocați 500 Lei pe 1 an
Magistrați 400 Lei pe 1 an
Un număr simplu 30 Lei
Un număr dublu 35 Lei
Un număr vechiu 40 Lei

Redacția: Str. Calea Victoriei No. 53
Telefon 590. Administrația: Str. Iuliu Maniu 8 (Radio Reclame România S.A.) unde se primesc abonamente și orice cereri de adje. Telefon 630

Director, Fondator și Redactor responsabil: **VASILE M. DIMITRIU** Consilier la Curtea de Apel din Cluj

Colaboratori:

Alexandrescu Traian
Fost Prim-președinte de Tribunal
Pro Decanul Baroului avocaților
din București

Anca Justin Leonin
Judecător Trib. Cluj

Bulgăraș-Popov Ad. Gr.
Avocat Contencios CFR Cluj

Ceur Aslan Ernest
Consilier la Curtea de Apel Timișoara

Balașiu Paul
Consilier la Curtea de Apel din Cluj

Docan P. George
Președinte Tribunalul Buzeu

Dolj I. Ionescu
Președinte la Consiliul legislativ

Filipescu Constantin
Consilier la Curtea de Apel din Cluj

Filipescu Ricard
Judecător tribunalul Cluj

Hajeganu Emil
Profesor la Universitatea din Cluj

Kis Maurițiu
Profesor universitar pensionar

Lazar Aurel
Fost ministru, Avocat Oradea-Mare

Leon N. Gheorghe Dr.
Profesor la Universitatea din Cluj

Maria Alexandru
Prim președintele Curtii de Apel
Timișoara

Mănescu Ion
Președinte la Curtea de Apel Cluj

Micșa Pompei
Prim președintele Curtii de Apel Cluj

Munteanu Victor
Avocat din Sibiu

Negrea Camil
Profesor la Universitatea din Cluj

Onișor Victor
Profesor la Universitatea din Cluj

Pastia P. Vasile
Primprocuror la Tribunalul Brăila

Petrescu F. Vasile
Președinte de secție la Trib. Sighișoara

Popp Romulus
Prim președintele Curtii de Apel
Brașov

Poruțiu Petre
Profesor la Universitatea din Cluj

Praporgescu Ștefan
Consilier la Curtea de Apel Oradea-Mare

Sfetcu Emilian
Judecător șef la ocolul Mercurea-
Sibiului

Dem. Tigoianu
Magistrat

Tolciu Ioachim
Avocat din Cluj

Tănăsescu Teodor
Consilier la Curtea de Apel din Cluj

Ulvineanu Alexandru
Consilier la Curtea de Apel Cluj

Vioreanu G. Ioan
Judecător tribunalul Cluj

Xantopol Constantin
Fost magistrat. Avocat din Cluj

C U P R I N S U L

1. Unificarea trăită de V. M. Dimitriu	6. Zece ani dela Unire de Dr. Pompei Micșa
Prim Președintele
Curtii de Apel Cluj
2. Sărbătoarea Neamului de T. Alexandrescu
Pro Decanul Baroului
de Ilfov	7. Unificarea Căilor Ferate române . de Dr. Vasile Stan
Avocat CFR
3. Situația copilului natural în Româ-
nia de Alex. Ulvianu
Consilier la Curtea
de Apel Cluj	8. O recenzie de Dem. Tigoianu
magistrat
4. Renunțările la succesiune de Ioan P. Vioreanu
Judecător Trib. Cluj	9. Rolul magistraților veniți din vechiul
regat în Ardeal de Ion Mănescu
Președinte Curtea de
Apel Cluj
5. O prea veche și importantă contro-
versă la prescripția în contractul de
transport CFR de Ad. Gr. B. Popov
Avocat al Adjei CFR	10. Indigenat — domiciliu — reșe-
dința de Dr. Lucian Borcia
Avocat Sibiu

Judecătoria mixtă Caransebeș

Nr. 2530/1928.

Publicațiune

Judecătoria mixtă Caransebeș aduce la cunoștință generală, că la cererea lui Constantin Tașu-ului în Ciula a pornit procedura pentru anularea următorului document, despre care se afirmă că s'ar fi pierdut. Libelul de depunere avea Nr. 18.299/50/XXIV cu o sumă depusă de 35.000 lei (Treizeci și cinci mii) depusă la Banca Prima Cassă de Păstrare din Caransebeș.

Deci instanța invită pe posesorul documentului amintit, ca în termen de un an dela inserarea a treia a publicațiunii în Ardeaul Juridic să prezinte documentul la instanță, pentru că în caz contrariu îl va declara nul, dacă petiționarul va cere aceasta din nou și termenul mai sus arătat va fi expirat.

Caransebeș, la 15 Mai 1928.

Iosif Virăgh m. p. Consilier.
P. conformitate *I. Groza* Grefier.

Judecătoria rurală Vașcău, secția c. f.

Nr. 136/1929 c. f.

Extras din publicațiunea de licitație

În cererea de executare făcută de următorul Matia Maxim din Vașcău contra următorului din Poiană, Judecătoria a ordonat licitațiunea execuțională în ce privește imobilele situate în comuna Poiană din circumscripția Judecătoriei rurale Vașcău, cuprinse în c. f. a comunei Poiană Nr. 103, 115, 149, 155, 158 și 159, porțiunea de 2/6 parte din imobilele de sub Nr. top. 170, 171, 782, 783, 893, 894, 965, 981/1, 981/2, 988, 1016, 1018, 1030, 1035, 1045, 1046, 1106, 1109, pădure și pășune comună competiția de 15/1374 parte pe lângă prețul de strigare de 14.000 lei, apoi porțiunea de 6/360 parte de sub Nr. top. 248, 251, 359, 360, 362, 364, 387/2, 389, 392/2, 393, 541, 542, 613/2/b—616/1, 911, 912, 1231, 1243, 1407—1409, competiția de pădure și pășune comună în 12/1374 parte pe lângă prețul de strigare de 2000 lei, apoi porțiunea de 4/192 parte din Nr. top. 1187, 1188 și 1237/2 pe lângă prețul de strigare de 1000 lei, mai departe porțiunea de 2/24 parte din Nr. top. 173 pe lângă prețul de strigare de 200 lei, apoi porțiunea de 48/720 parte din Nr. top. 351/1/3 și 352/1 pe lângă prețul de strigare de 500 lei, în fine porțiunea de 12/108 parte din Nr. top. 379 pe lângă prețul de strigare de 500 lei, pentru încassarea creanței de 7000 lei capital și accesorii. Licitațiunea se va ține în ziua de 3 Iunie 1929 oara 11 a. m. în localul primăriei comunei Poiană. Imobilele ce vor fi licitate nu vor

fi vândute cu un preț mai mic de jumătate din prețul de strigare. Cei cari doresc să liciteze sunt datori să depoziteze la delegatul judecătoresc 10% din prețul de strigare drept garanție în numerar sau efecte socolite după cursul fixat în art. 42 legea LX din 1881 sau să predea delegatului chitanța constatând depunerea prealabilă a garanției și să semneze condițiunile de licitație (art. 147, 150, 179 Legea LX 1881 și art. 21 Legea 60 1908). Dacă nimeni nu oferă mai mult, cel care a oferit pentru imobil un preț mai urcat decât cel de strigare este dator să întregească imediat garanția fixată conform procentului prețului de strigare la aceiași parte procentuală a prețului ce a oferit (art. 25 legea XLI din 1908).

Vașcău, la 26 Martie 1929.

Dr. Nagy ss., judecător, — *Fodor* ss., șj. dir. c. f.

Nr. G. 1913/1929

Publicațiune de licitație

Subsemnatul portărel prin această publică că în baza deciziei Nr. G. 1913/1929, a judecătoriei mixte Baia-Mare, în cererea următorului Casa Noastră S. A. Sucursala repr. prin *Dr. Osianu Gavril* contra următorului *Coslin Dumitru* dom. în Baia-Mare pentru încassarea creanței de 35.300 lei capital dobândă de 12% din 25 Nov. 1928 și spese de lei 5430 se fixează termen de licitație pe ziua de 28 Mai 1929 orele 6 a. p. m. la fața locului în Baia-Mare unde se vor vinde prin licitație publică jud. ci. ră. 4500 buc. parchete, 1 motor electric, 1 intrerupător etc., etc. în valoare de 50.800 lei în caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Baia Mare, la 11/IV. 1929.

Alfred Herskovits, portărel.

Nr. G. 1776/1929.

Publicațiune de licitație

Subsemnatul portărel prin această publică că în baza deciziei Nr. G. 1776/1929 a judecătoriei mixte Baia Mare, în cererea următorului Firma Fabr. de Licher și Cognac S. p. A. repr. prin *Dr. Osianu G.* contra următorului *Szeleszky Alexandru* dom. în Baia-Mare pentru încassarea creanței de 8.00 lei capital dobândă de 12% din 14 Aug. 1928 și spese de lei 2062 se fixează termen de licitație pe ziua de 28 Mai 1929 orele 2¹/₂ a. p. m. la fața locului în Baia-Mare unde se vor vinde prin licitație publică judiciară mobilele în valoare de 60.000 lei în caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Baia Mare, la 11/IV. 1929.

Alfred Herskovits, portărel.

TIPOGRAFIA „CULTURA”
CLUJ, STRADA IULIU MANIU 8 - TELEFON 6-30

Execută toffelul de tipărituri și imprimate oficiale, comerciale, particulare. — Editează: cărți, ziare, reviste. Tipărește: teze, cărți de literatură, științe și de școală.

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparată

Revista apare numai odată pe lună,
conținând însă un număr dublu de
pagini ca în anii precedenți

Abonamentul pentru	Instituții și Autorități	700 Lei pe 1 an
	Advocați	500 Lei pe 1 an
	Magistrați	400 Lei pe 1 an
	Un număr simplu	30 Lei
	Un număr dublu	35 Lei
	Un număr vechi	40 Lei

Redacția: Str. Calea Victoriei No. 53
Telefon 590. Administrația: Str. Iuliu
Maniu 8 (Radio Reclame România S.A.)
unde se primesc abonamente și orice
cereri de adje. Telefon 630

Unificarea trăită

Se sărbătorește la Alba-Iulia trecerea unui deceniu de la alipirea Ardealului la țara mamă.

Privită din punctul de vedere al preocupărilor noastre — unificarea legislativă și dreptul aplicat — viața juridică a Ardealului în această perioadă de frământare din România întregită, reprezintă un progres.

Oricare dintre noi, dacă s'ar duce cu ochii minții îndărăt și ar face o cât de sumară comparație între structura și funcționarea justiției — din punctul de vedere al caracterului ei românesc — astfel cum se prezenta după unire și așa cum se prezintă astăzi, și-ar da seamă imediat de progresul realizat.

Dintre popoarele, cari ca și noi și-au văzut înmănușate după vecuri, frânturile neamului trăite sub sceptruri străine, avem cele mai multe legi unificate.

În afară de Constituție legile de reformă agrară și electorală, ce stau la baza democrației românești, avem unificate până acum legile: vamală, telegrafo-postală, minelor, căilor ferate, silvică, impozitelor, sistemul metric, controlul străinilor, conflictelor de muncă, învățământului, militare, avocaților, jandarmeriei, administrativă, sanitară, statutul funcționarilor publici, paspoarte, monopolul statului, organizarea judecătorească, consiliul legislativ, Curtea de Casație etc. În domeniul codificării, cu care nu trebuie confundată unificarea legislativă a unei țări — ce cuprinde toate dispozițiile de drept public sau privat, cari s'au luat pe cuprinsul întregii țări — avem: părți din procedura civilă și penală ce se aplică, codul penal pregătit și depus pe birourile corpurilor legiuitoare, aproape gata: codul de comerț, cel de pr. civilă și penală și în curs de lucru: codul civil.

Desigur că încetineala ce se observă în alcătuirea codurilor unificate, mai puțin justificată în ce privește dreptul penal, este explicabilă și poate chiar necesară în domeniul dreptului civil.

Pentru alcătuirea unui cod civil românesc ne trebuiesc decenii numai pentru studii comparative și strângerea materialului de documentare. E vorba de reglementarea raporturilor de drept privat, uzuri și reguli trecute în patrimoniul și obișnuința maselor poporului cu rădăcini atât de adânci, că nu se pot ignora fără pericolul revoluției. A trecut de mult jumătate de veac și Ungaria n'a reușit să-și scrie un cod civil unitar, în Elveția sunt coduri civile după cantoane.

Ardealul, din punctul de vedere al codurilor ce-l guvernează, alcătuiește o regiune a parte de drept și ne putem aștepta ca generația noastră să aplicăm încă multă vreme aci coduri străine.

Asta nu însemnează însă, că în aceste părți unele ale țării, opera de unificare legislativă nu și urmează cursul. Ea consistă în românilizarea justiției, ca început concret al acestei unificări, în interpretarea specific românească a textelor, cu rezultatul jurisprudențial omogen și adecuat trebuțelor timpului și poporului nostru neo-latin.

Mai consistă în făcerea acestei opere de unificare în Ardeal, în formarea unei gândiri juridice pe terenul științei dreptului românesc printr'o sforțare intelectuală, zi de zi, pe care magistrații o aduc ca aport prețios de colaborare morală, întru lămurirea problemelor de drept și la opera socială a întăririi sentimentului de încredere și respect în justiția țării.

Gradul de civilizație al unui popor se măsoară după maximum de drept realizat.

Dreptul național a realizat în acest răstimp în Ardeal un vădit progres, iar la dezvoltarea lui magistratura română își are meritul muncii și străduințelor eroice, ce le prestează zilnic. Începutul timid și lacunar până astăzi făcut în opera de unificare generală, este rezultatul acestor străduințe pornite din credință, că sistematizarea legislației românești trebuie să vină cât mai repede. Că grație acestei sistematizări, se va ajunge mai ușor și mai singur la unitatea de concepțiune și de suflet, care este cea mai esențială condițiune pentru consolidarea Statului nostru,

Toate marile procese etnice de coeziune a elementelor răspândite ale unui popor, din cauza vicisitudinilor Istoriei, au fost precedate de lupte, date pe terenul intelectualității, în scopul de a pregăti unitatea sufletească.

Nici una din marile frământări și realizări istorice nu desmint acest mare adevăr.

Deasupra fricțiunilor zilnice, cari despart temporar pe acei, ce ar trebui să fie perfect uniți; munca modestă în aparență, dar profund bogată în urmări a judecătorimei noastre pregătește, în tăcere prin crearea unității de concepțiune, conștiința unui ideal comun și al armoniei generale.

Făcând aceste constatări astăzi, când justiția în Ardeal este perfect consolidată, rămânem uimiți dacă ne gândim la greutățile enorme, cu cari au avut de luptat magistrații din primii ani de după proclamarea unirii, și la eroismul patriotic, ce i-a îmbărbătat spre a le învinge.

După refuzul magistraților unguri de a presta jurământul de credință noului Stat român, din peste 1500 de judecători imediat după unire, n'au rămas la posturi mai mult ca o sută. S'a făcut apela avocați și mai apoi la magistrați din vechiul Regat, cari cu timpul au format un procent de peste 80% din magistratura Ardealului. În cursul anului 1919 și începutul anului 1920 funcționau pe la instanțe, doar două-trei sute de judecători, mulți fără experiență, alții necunoscând limba codurilor ce aveau de aplicat.

Fără îndrumări suficiente spre noua cale a justiției naționale, fără coduri traduse în limba țării, fără un drum jurisprudențial românesc preexistent, căci întreaga literatură juridică — pricepută doar de unii, era cea maghiară, fără vre-o publicație de drept oficială sau privată, căci singura „Revista de drept” din Sibiu a dispărut după câte va numere spărate, drumul ce și l'a croit singură această magistratură, se datorăște numai eroismului lor patriotic și jertfei pentru binele național care i-a îmbărbătat.

În acea vreme de grea cumpănă morală — acum nouă ani — apare la Cluj „Ardealul Juridic”.

Intemeierea acestei publicațiuni de drept și de unificare legislativă e legată de amintirea — încă destul de impresionantă — a descinderii aci a celor din'ăi magistrați din vechiul Regat, a celor din'ăi apostoli ai Dreptului, cari au făcut jertfa ca să și părăsească scunelile lor de judecători, căminurile și interesele lor locale pentru ca, luând drumul pribegiei, cum îi considerau unii, să pună în serviciul fraților noștri de peste munți, tot prinusul cunoștințelor și experienței lor juridice, avântul nou al unor suflete idealiste, insuflăte de simțirea celui mai cald patriotism.

Și-au luat curajul și au venit aci, spre a lucra solidar la o operă înălțătoare. S'au grăbit astfel să răspundă la apelul Consiliului Dirigent.

Prima formulă de investire a atribuțiunilor lor judecătorești a fost „La dispoziția Consiliului Dirigent”.

Deci la dispoziția patriei! Onoare lor!

Misiunea le-a fost de la început destul de anevoiasă, trebuind să interpreteze și să aplice atâtea legiuiri cu cari veneau în contact pentru prima oară, cele mai multe streine de concepția și normele legiuirilor naționale.

Nevoia unei publicațiuni, care să serve de îndrumare în haosul legilor maghiare era viu simțită, atât de jurisții vechiului Regat, cât și de cei Ardeleni.

Cândirea juridică în Ardeal avea firește nevoie de o tribună pentru manifestarea și afirmarea ei. Această tribună a fost „Ardealul Juridic”.

Scriam în articolul program din fruntea primului număr al „Ardealului Juridic”:

Cum împrejurările istorice pînă în cari trecem — mai persus de sforțările și dorințele noastre, ne vor obliga încă multă vreme la împărțirea dreptății românești sub imperiul legiurilor maghiare.

Această stare de provizorat ne va da ragaz de lucru, pentru a pregăti unificarea legislației României Mari, începând această unificare prin românzarea justiției, aceasta fiind o altă latură de activitate a magistraturii de aci, care din acest punct de vedere este hotărâtoare.

Un mănunchiu de magistrați și oameni de drept mănăși de interese superioare de neam și solidari cu sforțările judecătorimei Ardelene, am hotărât apariția în Cluj a revistei de drept și unificare legislativă „Ardealul Juridic”, pentru a o sprijini în lupta eroică ce duce.

Înlăturarea greutăților enumerate, alcătuește însuși planul de lucru, ce înțelegem să urmărim prin coloanele revistei ce redactăm.

Corectarea limbii de redactare a hotărârilor, interpretarea juridică a textelor ca și traducerea lor cu note și comentarii, comparația acestora cu textele corespunzătoare din legiuirile vechiului Regat, concluziile ce s'ar impune din asemenea comparații în vederea unificării legislative, iată scopurile ce urmărim.

Dacă mai adaugăm și cuvenita atențiune ce o vom da o chestiunilor de pură doctrină și de la care firește depinde o bună soluționare a atâtor probleme juridice, cari se prezintă în practică, am sintetizat întregul program și direcția ce urmărește „Ardealul Juridic” etc.

Dacă publicațiunea noastră și-a ținut cuvântul? Aceasta se vede din apariția ei fără sovăire, urmărindu-și cu stăruință programul propus, sub îndemnul unui idealism, care nu putea îngădui altă speranță de răsplată, decât doar poate cea a decepțiilor și nemulțumirilor.

În coloanele „Ardealului Juridic“ au apărut numeroase articole de doctrină și s'au inserat importante hotărâri judecătorești, cari învederău munca magistraților pe terenul științei dreptului și preocuparea statornică, ca soluțiunea problemelor, supuse judecății lor, să fie cât mai apropiată adevărului juridic.

Din acest punct de vedere „Ardealul Juridic“ a fost un stimulent pentru îndrumarea și dezvoltarea progresivă a activității juridice în Ardeal.

Munca magistratului este în genere o muncă anonimă și deci ingrată.

Marele public nu poate fi în măsură s'o cunoască și s'o aprecieze în justa ei valoare.

În multe hotărâri judecătorești, se găsesc pagini de adâncă gândire și admirabilă elaborare a principiilor de drept. Sforțarea aceas'ă intelectuală, nu dă de obicei judecătorului de cât, satisfacțiunea abstractă a datoriei împlinite, de oarece nu este nimeni, care să cerceteze arhivele judecătorești, spre a vedea și a-și da seamă de munca pentru atingerea unui ideal de justiție.

Fără posibilitatea unei manifestări publice, munca judiciară n'ar îngădui magistraților valoroși, să-și pună în evidență intelectualitatea și să învedereze, că activitatea lor are o însemnătate, care trebuie apreciată în perspectiva largă a progresului juridic și utilității sociale.

Alături de acest avantaj adus muncii judiciare, „Ardealul Juridic“ poate fi socotit ca un factor esențial, care a pregătit zi cu zi, a trăit *imensa operă a unificării legislative*.

Marile chestiuni de drept, cari au reclamat o punere în concordanță cu legislațiunea Vechiului Regat, au fost la timp semnalate și cu folos discutate fixându-se principiile, care trebuie să călăuzească legiuitorul de mâine, în găsirea materialului documentar trebuitor.

E necontestat că teritoriile eliberate sunt cărmuite de unele legislații superioare celor ale Vechiului Regat și unificarea nu se poate face „cu furca“; dar iarăși nu e mai puțin adevărat că România nouă nu poate primi legile învinsului. Vechiul Regat posedă și el destule legi excelente, cărora se cuvine a li se da preferință. O concesiune mutuală se impune și în acest spirit conciliant, printr'o prețioasă

contribuție și într'un consens unanim colaborării „Ardealului Juridic“, au lucrat la înfăptuirea operei de unificare legislativă.

Așa procedează toate popoarele cumiși, cari s'au așezămintele Statului lor să se reazăme pe temelii sigure.

Într'o egală măsură utilitatea acestei publicațiuni s'a învederat în mod permanent și pentru practicanții dreptului.

În lipsa unui tratat metodic, care să închege și să analizeze construcțiunea juridică a dreptului Ardelenească, „Ardealul Juridic“ a răspândit îndrumările și luminele sale, cari au contribuit să ajute munca interpreților și să i orienteze în confuziunea doctrinală, inerentă unei situațiuni, ca cea în care ne-am găsit imediat după unirea Ardealului cu Vechiul Regat.

Prin contrast cu alte inițiative de ordin intelectual, cea luată de „Ardealul Juridic“, nu a înregistrat prea multe decepții și s'a putut manifesta și dezvolta într'un cadru prielnic dător de rezultate.

Românizarea *justiției din Ardeal* a fost unul dintre rezultatele imediat vizibile ale acestei activități. Intemeietorii revistei în această direcție au făcut operă de educație, publicând spre folosul juriștilor ardeleni sub titlul de „Dicționar Juridic“, tâlmăcirea termenilor judiciari imbibăți de prea multe latinisme întrebuițate de ei, ce nu mai corespund evoluției firești a limbii naturale și redării corecte a frazei. S'a curățit și unificat astfel limba judiciară.

Ardealul, care ne a dat pe un *Coșbuc* maestru desăvârșit al limbii noastre, nu putea să nu primească bucurios și rep de această transformare. Prin alcătuirea unui vocabular juridic curat și inteligibil tehnice procedurale, s'a înlăturat numeroasele șicane și forme lipsite de ori ce rațiune teoretică și utilitară — adevărate servituși intelectuale interpretative a deciziunilor Curiei Maghiare — și s'a introdus un spirit nou, adecuat noiei situațiuni generale, în aplicarea textelor, amănunte ce constituiesc progrese către realizarea desăvârșită a operei de justiție.

Numeroasele adaptări ale deciziunilor instanțelor Ardelene, publicarea sentințelor în extenso sau ca rezumate de Jurisprudențe, au format preocuparea continuă a revistei, în scopul posibilității unei omogenități intelectuale, specific românești în interpretarea și aplicarea legilor stregine, în regiunea de drept al Ardealului.

Fără aceas'ă foșă intelectuală de orientare și coordonare a spiritului general, ecivitatea jurisprudențială a instanțelor, s'ar fi redus la o diversitate incoerentă și contradictorie de soluțiuni și interpretări, cari ar fi scăzut autoritatea cuvântului justiției organizate.

O notă ce nu trebuie trecută cu vederea, este împrejurarea că în coloanele „Ardealului Juridic” și au dat întâlnire și s’au manifestat — într’o frățească și rodnică conlucrare — toți Jurisții României Mari, cu obiect de preocupare toate legile țării întregite. S’a evitat spiritul exclusivist al altor publicațiuni, cari par a avea la baza creațiunii și activității lor, un regionalism intelectual neînțeles și nepotrivit cu interesele mari și permanente ale neamului.

Asemănător, însă călătorului care, de pe culmea pitorească a muntelui, privește desfășurarea generală a panoramei, fermecătoare, care se înalță la picioarele lui, fără a putea zări toate amănunțele de linii și culori, ciitorul să privească și să aprecieze în perspectiva ei de generalitate, o astfel de activitate desfășurată aci, străduințele puse, nădejdea și persistența într’un *ideal*, ce trebuie cucerit în întregime și efectele vizibile și latente produse în cadrul vieții juridice românești în Ardeal.

Cu un sentiment de mulțumire și admirație pentru munca trecutului și — cum se exprima într’un articol de început de an al „Ardealului Juridic” un mare jurist și distins colaborator al revistei — cu sentimentul de adâncă încredere, pentru munca viitorului, să ne dorim spor intelectual și material și energie veșnic nouă și totdeauna nestinsă în isvoarele ei de producție și manifestare.

În lupta pentru triumful *Binelui și Adevărului*, este și va fi în totdeauna un nou fapt de realizat, un nou principiu de cucerit și o nouă punte de înțins către *Idealul*, pe care umanitatea îl urmărește, în mersul ei neoprit, către o finalitate veșnic necunoscută și veșnic chinuitoare.

Vasile M. Dimitriu,
Consilier la Curtea de Apel din Cluj.

Sărbătoarea Neamului

Zece ani de la Unire!

Este atât de puțin în curgerea nesfârșită și nemiloasă a Timpului și atât de mult, din punctul de vedere a tot ce trebuia să facem și nu am făcut!

Trăim cu toții o zi sfântă, o zi istorică, în care conștiința națională se reculege ca în zilele marilor sărbători creștinești.

În ungherul tainic al ființei noastre românești, sufletul ne întreabă, ca un judecător căruia nu-i poate scăpa nimic, ce am făcut, în răstimpul acestui deceniu, pentru așezarea și desăvârșirea operei constructive, pe care Unirea o reclama, ca pe o îndoită obligațiune morală și materială?

Răspunsul, la acest sever examen de conștiință, este, că am căutat fiecare să ne facem datoria, așa cum am înțeles-o și așa cum am putut, fără însă să facem prea mari sforțări prin a învinge greutățile și a

stăpâni evenimentele politice și sufletești, cari au caracterizat această delicată perioadă istorică.

Contribuțiunea, dată de noi toți, a fost foarte modestă, iar pasiul moral al obligațiilor noastre, față de evenimentul epocal al Unirei, ne apasă greu, nespus de greu.

Este, pare-se, un blăstem al Soartei ca generațiunea noastră să trăiască într’o epocă de deficite materiale și morale.

Sărbătoare înălțătoare de azi trebuie să trezască, în noi toți, sentimentul însemnății politice, pe care o are Statul Român în încheierea lui actuală și interesul superior și esențial, ca această încheiere să dobândească țaria indestructibilă a unei omogenități desăvârșite.

Ca o urmare firească, a acestui eveniment și acestui interes, trebuie să apărăm demni și respectați în afară, condițiune ce nu se poate concepe fără o puternică și sinceră Unire înăuntru.

Aniversarea unui deceniu de la Unire, nu trebuie să fie numai o simplă festivitate, pornită din inițiativa oficială.

Ea trebuie să reprezinte elanul general, spontan, pe care un neam, conștient de marea lui individualitate etnică și de însemnătatea misiunii sale istorice, îl manifestă, ca expresiune hotărâtă a voinței sale de a trăi și a se impune.

Aniversarea Unirei! Cuvânt sfânt, Sărbătoare sfântă și paradoxă dureroasă.

În acești zece ani, nu am văzut Unirea în mijlocul acelor, cari sunt chemați, și cari pot, prin forțele și priceperea lor, să deschidă Țării perspectivele unei conduceri pricepute și rodnice.

Nu facem o notă de critică cu caracter politic, de oare ce „Ardealul Juridic” are o egală stimă și crede în patriotismul tuturor conducătorilor.

Exponent al gândirii juridice, senine și imparțiale, „Ardealul Juridic” solută cu entuziasm și pioasă dragoste românească aniversare Unirei și dorește, ca ea să aducă, în sufletele celor cari personifică și însuflețesc viața noastră publică, reală și întreaga semnificație a cuvântului sfânt *Unire* și întreaga conștiință a responsabilității față de judecata crâncen de dreaptă a Istoriei.

Tușnad, 2 Mai 1929.

Traian Alexandrescu,
Pro Decanul Baroului de Ilfov.

Situația copilului natural în România *)

Legiuirile în vigoare din diferitele părți ale țării, pe copii născuți, în afară de căsătorie, îi cunoaște sub denumirea de *copii naturali*. În alte legiuiri, cum de ex. cea franceză, se face deosebirea, între copii naturali, rezultați din concubinajul simplu, și copii născuți din adulter (*adulterini*), cum și cei rezultați din incest (*incestuoși*), iar situațiunea acestora din urmă două feluri de copii este greu, deoarece legea, între alte decăderi de drepturi, le refuză până și acțiunea în căutarea maternității.

*) Rezumatul conferinței de sub acest titlu ținută de d. consilier Ulvianu în ziua de 13 Aprilie 1929 la Soc. Asira secția juridică din Cluj.

În vechea legiuire a Moldovei — codul Calimach — se face această deosebire, căci pe copiii adulterini și incestuoși, prin art. 948, îi îndepărtează de la moștenire, recunoscându-le dreptul la alimente. Românii considerau de „naturales“ pe copiii născuți din concubinajul simplu, iar pe ceilalți îi numeau „spurii“ *vulgo concepti ori questii*, socolindu-i copiii fără tată „fili quasi sine patre“, dar față de mamă toți erau *naturales* fiindcă „mater est semper certa“.

În legiuirile din România întregită, adică după codul civil român, codul civil austriac, legea ungărească (L. g. 33/1894), cea rusă (din 3 Iunie 1902), până la punerea în lucrare a codului civil în Basarabia, este cunoscută instituția, recunoașterea voluntară a copilului natural, deosebirile constând în formalitățile prelinse de feluritele legi pentru îndeplinirea unui asemenea act de voință.

Chestiunea însă este delicată și prezintă deosebiri profunde, în ce privește recunoașterea judiciară a filiațiunii naturale, cum și a drepturilor ce ar decurge în favoarea unui asemenea copil, dintr-o altă recunoaștere.

I. Codul civil român, prin art. 307 interzice cercetarea paternității, adică, copilul, oricâte dovezi ar avea, nu poate reclama în justiție, să fie recunoscut de părintele său, nici chiar de a-i da alimente. Singura excepțiune, pe care legea o prevede, este aceea „că în caz de răpire, când epoca răpirii va corespunde cu aceea a zămislirii copilului, răpitorul va fi declarat, după cererea părinților interesați, de părinte al copilului.“

Chiar în acest caz singular, codul civil român, prin nici un text nu arată, care este dreptul unui asemenea copil față de tatăl său natural obligat să-l recunoască.

Din făcerea legii, cu privire la efectele unei atare recunoașteri, nu se poate deduce, că tatăl natural obligat, în acest caz unic, să recunoască pe copil ca al său, totuși nu are nici o obligație față de dânsul. Ar fi eroare profundă de interpretare a legii, de a conchide, că un drept recunoscut prin text formal, este lipsit de efect. Deși legea nu reglementează efectele unui drept recunoscut, conform regulilor de interpretare, trebuie să acordăm beneficiarului, minimum de efecte pe care natura acelui drept le oferă, și prin urmare tatăl natural, față de copilul ce a fost forțat să-l recunoască, este obligat de a executa îndatorirea de a-i da alimente, adică la aceea ce însăși natura impune ca obligațiune elementară.

Dacă, într'adevăr, jurisprudența română mai veche nu admitea, în nici o ipoteză, femeii acțiunea în daune în contra bărbatului și mai puțin de a impune obligațiunea acestuia de a scorda copilului natural alimente, totuși jurisprudența mai nouă a cedat simțului de equitate și ajutorul de dispozițiunile art. 998 și 999 cod. civ. rom. s'a acordat femeii dreptul de a pretinde bărbatului daunele pentru prejudiciul suferit prin nașterea copilului, din relațiunile lor intime. Dar mai mult. Jurisprudența a mers mai departe, căci a recunoscut femeii dreptul de a pretinde, ca bărbatul, cu care a dovedit că a născut copilul, să fie obligat la plata unei pensii alimentare în favoarea copilului, până la majoratul acestuia,

găsind că prin aceasta nu se violează disp. art. 307 c. c. r., căci din aceasta nu urmează pentru copil o situație de drept din punctul de vedere al filiațiunii sau al drepturilor de familie.

Așa dar, în sistemul legii române, tatăl natural este străin de copilul său natural, și numai pe cale de jurisprudență s'a recunoscut dreptul mamei de a pretinde de la cel cu care a născut copilul, daune și sumele necesare întreținerii copilului — după credința mea — acest din urmă drept copilul îl are în puterea legii, în unicul caz, în care căutarea paternității este permisă.

În aceeași legiuire, prin art. 308, copilul natural este îndreptățit de a dobândi recunoașterea filiațiunii materne, adică cercetarea maternității este permisă, și în acest scop el trebuie să dovedească; a) faptul nașterii din partea mamei și b) identitatea sa cu copilul născut. Dovada acestor două fapte nu se poate stabili numai prin prezumții și martori, ci admisibilitatea acestor probe este abandonată de prezentarea începutului de probe scrise. Cred, cu toată opinionea contrară, că în această materie, începutul de probă scrisă trebuie să îndeplinească, nu condițiunile art. 1197 c. c. r., care privește materia obligațiunilor converșionale, ci ale art. 297 c. c. r. din materia filiațiunii legitime, dată fiind similitudinea de materii, adică copilul va putea face verosimile afirmațiunile sale, prin hîrtii casnice, acte publice ori private emanate de la mamă etc.

Copilul natural recunoscut de mama lui, fie voluntar, fie judiciar, este asimilat complet copilului legitim, el intră în familia mamei și din aceasta se deduc toate consecințele, adică nume, obligațiunea reciprocă de alimente, consimțământ la căsătorie, putere părintească, domiciliu, naționalitate, tutelă, succesiune, ca și ale unui copil legitim, în afară de dreptul la pensie, care conform legii pensiunilor, acesta se cuvine numai copilului legitim ori legitimat. Conform art. 677 și 678 c. c. r., dreptul de succesiune al copilului natural îi este recunoscut, nu numai față de mamă, dar și față de rudele mamei și reciproc, așa că dispozițiunile legii referitoare la sezină, reprezentare, rezervă sunt aplicabile, deopotrivă și copilului natural.

II. Redactorii codului civil austriac în legiferarea materiei au fost conduși de concepția germană din acea epocă, iar în statele germane, până la data când Biserica a început să dobândească o influență covârșitoare, prin legile existente de atunci (*Lex Longobardorum, lex Bojuroriorum, codul lui Frederic în Bavaria*) situația copilului natural, chiar față de tatăl său nu era dintre cele mai grele. Astfel, după unele dispozițiuni legale, el era considerat în familia tatălui, fără a-l asimila celui legitim, asigurându-i o vocațiune la succesiunea părintelui; iar după alte dispozițiuni, de că dreptul la succesiune înceta față de copiii ilegitiți, totuși dreptul la alimente îi era recunoscut. Este cert în a, că față de mama lui, copilul natural era asimilat celui legitim. Sub influența preceptelor religioase, concepția aceasta de drept a suferit esențial, și astfel vedem, că în statele germane din partea dreaptă a Rinului, unde domina ideea de drept germană, copilul natural era atașat mamei, chiar prin faptul nașterii, iar față de tatăl, în

familia căruia el nu intră, avea dreptul la alimente.

Această idee de drept germanică a pătruns în codul civil austriac, însă cu adânci modificări.

Legea austriacă dela început, prin art. 165 proclamă principiul apărării filiațiunii legitime de cea naturală, „căci copiii nelegitimi nu se bucură de aceleași drepturi ca și copiii legitimi“ deci inegalitatea dintre ei.

În sistemul acestei legi, copilul natural — singurul îndreptățit — are acțiune pentru stabilirea paternității și care se întinde în contra presupusului tată, ori a moștenitorilor acestuia. Din textul art. 163 rezultă, că copilul natural are sarcina dovezii faptului material al cohabitației presupusului tată cu femeia care l'a născut, în timpul critic al concepțiunii fixat de lege, iar din acest fapt material legea oferă presumpțiunea legală a paternității naturale. Odată ce totul este așezat pe o prezumție, de aci jurisprudența a decis, că prin dispozițiivul sentinței nu se enunță stabilirea paternității. În contra unei asemenea pretențiuni pârâtul nu are alt mijloc de apărare, decât dovedirea imposibilității procreării, căci în sistemul legii austriace excepția „plurium concubentium“ admisă în dreptul cutumiar ungar, ca și în codul german și cel elvețian, nu este cunoscută, așa că femeia poate acționa pe oricare dintre bărbații cu care a avut relațiuni sexuale în timpul critic, spre a-l obliga la întreținerea copilului, dispozițiune care a atras critici serioase.

În urma recunoașterii copilului natural de către părinți, între aceștia nici un raport familiar nu se leagă, ei sunt și rămân străini unul de altul. Din art. 166, 167 și urm. rezultă numai că copilul dobândește o creanță alimentară în contra presupusului tată, acesta fiind obligat în principal, iar mama numai în subsidiar de a întreține pe copil, iar în fixarea cuantumului se ia de bază starea materială a tatălui, și starea socială a mamei, iar nu a tatălui, în familia căruia el nu intră.

Jurisprudența a admis, că aceasta obligație alimentară durează până la 14—12 ani după sexul copilului, legea nefixând o altă dată, astfel cum este în codul german, etatea de 16 ani. (Art. 1708.)

Din toate acestea se vede că totul se rezumă la o obligație alimentară, așa încât cu greu se poate admite, că în realitate, în sistemul codului civil austriac există stabilirea filiațiunea paternă naturală, căci însăși legea dă fundament al acestui drept de creanță o prezumție de paternitate.

Filiațiunea maternă naturală, în aceasta legiuire se razimă exclusiv, pe faptul nașterii, actul nașterii face dovadă deplină. Dacă în codul civil german (art. 1705) ca și în cel român, copilul natural față de mamă are condiția copilului legitim, în cel austriac raporturile acestei filiațiuni sunt limitate numai între copil și mama lui naturală, de unde consecința, că copilul natural are vocațiunea numai la moștenirea mamei, și anume la o parte egală ca și a celui legitim. El nu moștenește pe ascendenți sau colaterali mamei, nici pe frații lui, fie legitimi, fie ilegitiimi. Ideea de reprezentare este exclusivă.

În Bucovina însă, textul art. 754 din c. civ. a. fiind modificat, dreptul copilului natural de a succede

în aceasta parte a țării se întinde asupra mamei și a rudelor mamei, ca și al unui copil legitim, așa încât în Bucovina copilul natural este considerat, ca intrat în familia mamei lui naturale.

Și în aceasta legiuire copilul poartă numele mamei, la care își are domiciliu. Din dispoziția art. 165 C. C. A. rezultă că condiția acestui copil, până la majoritate este sub tutelă.

III. În dreptul cutumiar ungar situația copilului natural față de tatăl său este asemănătoare cu aceea din codul civil austriac, cu deosebirea arătată.

Practica justițiară recunoaște legătura de sânge între mamă și copilul natural, bazată pe faptul nașterii, din care rezultând rudenția, pe temeiul acesteia a acordat copilului natural vocațiunea la moștenirea mamei și la acest rezultat s'a ajuns astfel.

În dreptul privat ungar nefiind dispozițiunii referitoare la condiția copilului natural, iar prin § ul 9 din normele judiciare provizorii fiind pus principiul „că în lipsă de testament moștenirea trece la copiii legitimi“, evident că dreptul copilului natural la moștenirea mamei era lipsit de ori ce bășă. Așa în c. Curia ungară după ce la 23 Iulie 1861 rezolvându-se pe dispozițiile juridice provizorii exclude pe copilul natural dela lăsamântul mamei, când se afla în concurență cu copilul legitim, mai târziu, în dorința de a remedia o situație nedreaptă prin deciziunea Nr. 79—1906 anunță că în lăsamântul mamei decedate, fără testament, copilul ilegitim și în cazul când după mamă există descendenți legitimi, are drept de ereditate legală.

Însă Curia, încă legală de vechea practică judiciară la 25 Aprilie 1907 interpretând Deciziunea 79—1906 stabilește, că copilul ilegitim, în sensul regulilor existente ale dreptului privat ungar, nu este înrudit cu rudențiile mamei sale; deci copilului ilegitim, nu-i se cuvine drept de creditate după rudențiile mamei sale decedate, pe baza principiului de reprezentare. Cu alte cuvinte Curia Ungară recunoaște că legătura de rudenție între copilul natural și mama lui, se limitează numai între aceste persoane.

Însă Curia Ungară, face un pas mai departe și prin deciziua Nr. 2488—1914 deci 13 Ianuarie 1915, a anunțat o practică nouă, prin care copilul natural este considerat intrat în familia mamei și pe baza comunității de sânge, recunoaște acestuia un drept de moștenire și la rudele mamei și reciproc, cu drept de reprezentare adică o situație asemănătoare a codului civil austriac aplicabil în Bucovina.

IV. Și în sistemului codului civil rusesc, filiațiunea naturală paternă nu leagă nici un raport de rudenție între copil și tatăl natural, totul rezumându-se la delegațiunea de întreținerea copilului, și deci de un drept de moștenire nu se poate vorbi.

După aceasta legiuire dreptul de a reclama alimente se naște când copilul se găsește în lipsă și ambii părinți concură în mod principal, la întreținerea copilului în raport cu averea fiecăruia. Durata acesteia obligațiuni este până la majoratul copilului cu excepțiunea cazului, când băiatul a devenit capabil de a câștiga, iar fata s'a măritat.

Raportul de rudenție al copilului natural față de mama lui naturală este limitat între aceste persoane

și deci dreptul de moștenire se stabilește reciproc, numai între mamă și copilul natural.

O profundă deosebire cu privire la dreptul de succesiune există între această legiuire și toate celelalte.

Legea face o distincție între averea patrimonială a mamei și averea câștigată a ei, aceasta din urmă constând în lucrurile dobândite, în orice mod „afară” de moștenire.

La averea patrimonială copilul natural este exclus.

La averea câștigată, copilul natural are un drept de moștenire egal dacă vine în concurs cu o soție legitimă, însă, venind în concurs cu bășii legitimi, copilul natural este iarăși exclus de la moștenire.

Freșii naturali, morși fără descendenți, se moștenesc reciproc.

Puterea părintească, ca și tutela, în principiu o are mama.

Pentru ce legiuitorii au privit cu ochi răi pe acești copii răpindu-le dreptul de a reclama pe tatăl lor, rămână d numai lângă aceia, care i-au născut?

În prim rând, un argument de ordin moral. Biserica a avut o înrăurire covârșitoare, la edictarea dispozițiilor legale privilegiate la copilul natural, și în existența acestei ființe umane considera un motiv de scandal de natură să atingă grav prestigiul căsătorii legitime.

În sec. XII. Papa Celestius III a decretat excluderea copilului natural de la succesiunea tatălui și excluderea lui din ordinele sacre.

Între secolele X—VI. situația copilului natural era egală cu aceea a unui sclav, lipsit de orice drepturi de ordin privat și public. El nu se putea căsători decât cu consimțământul seniorului, care îi percepca o taxă „dreptul de chevage”. El nu putea testa mai mult de 5 soli, iar ca moștenitori nu i erau recunoscuți, decât descendenții lui legitimi.

Singurul drept pe care copilul natural îl avea, era cel de alimente de la părinții lui. Glasuri puternice și pline de autoritate, ca Montesquieu și Bossuet se ridicau împotriva acestor ființe nevinovate, epărând onoarea familiei, și însuși Napoleon Bonaparte zicea că „Statul nu are interes ca filiațiunea naturală să fie constatată”. După el „adulterul, care într-un drept civil este un fapt grav, nu este în realitate, decât o galanterie de b l mascat”.

Tribunul Lahari în raportul său se exprimă cu o extremă asprime vorbind de existența copilului adulterin și incestuos.

Dr. George Popu, în opera sa, ne arată, că și în aceste păși, situația copilului natural era mizeră și deplorabilă, sub dominațiunea exclusivă a canoanelor eclesiastice, cari erau de o rigoare inexorabilă.

Un alt argument se baza pe considerațiunea, că dovedirea filiațiunii paternității naturale este o imposibilitate. S'a zis, că paternitatea este un mister, pe care știința și investigațiunile justiției nu l poate pătrunde, și că deci nu se pot aduce probe directe în privința aceasta. Maternitatea, contrariu, oferă probe exterioare, deci directe, și prin urmare stabilirea acesteia se poate face cu certitudine.

Legi ulterioare, în alte țări, ca în Franța și în Elveția, au dovedit nețemeinicia acestor argumente. Astfel ultima lege franceză din 16 Noembrie

1912 modifică adânc dispozițiunile art. 340 (307 Rom.) căci deși menține principiul prohibițiunii căutării paternității, dar o admite în 5 cazuri, cari cuprind aproape toate ipotezele. Astfel, căutarea paternității este admisă: 1. În caz de viol sau răpire, când evenimentul coincide cu acel al concepțiunii copilului, 2. În cazul seducțiunii prin manopere dolozive, abuz de autoritate, promisiune de căsătorie ori de logodnă, 3. Când din scrisorile bărbatului rezultă o mărturisire neequivocă a paternității, 4. Când pretinsul tată și cu mama copilului au trăit în concubinaj în mod notoriu, în timpul critic al concepțiunii copilului și 5. În caz când pretinsul tată a dat sau a participat la întreținerea și educațiunea copilului în calitate de părinte al lui.

Tot asemenea în codul civil Elvețian (1907) este permisă căutarea paternității, în trei cazuri: în cazul când raportul sexual a urmat făgăduielei de căsătorie ori de logodnă, când cohabitarea a urmat dintr'un act criminal și în fine când cohabitarea a avut loc ca consecința unui abuz de putere.

Alexandru Ulvineanu
Consilier la Curtea de Apel din Cluj.

Renunțările la succesiune

Dreptul român în art. 695 prevede că renunțarea la succesiune nu se presupune, ea nu se poate face decât la greș tribunalului de prima instanță a districtului în care succesiunea s'a deschis și pe un registru ștuit anume pentru aceasta. Eredele ce renunță este considerat că n'a fost niciodată erede, partea lui profilând coerezilor.

Copiii nedemni, sau care au renunțat la succesiune, nu se numără la calcularea rezervei, fiindcă atât unul cât și celălalt nu au fost niciodată moștenitori. Prin urmare dreptul de a dispune îngădit de art. 841 C. c. rom. se va socoti numai după restul copiilor rămași, din al căror total s'a scăzut cei nedemni sau care au renunțat la succesiune.

Ca pedeapsă pentru erezii ce au ascuns lucruri de ale moștenirii, nu li se mai acordă facultatea de a se lepăda de ea și cu toată renunțarea lor, ei rămân erezii, neputând lua nimic din lucrurile date la o parte sau ascunse.

După cum vedem în dreptul român renunțarea la o succesiune în timpul vieții lui decujus nu se poate face, având numai loc o repudiere.

Chiar în dreptul roman nu găsim instituțiunea renunțării la o moștenire nedeschisă încă și aceasta din cauza principiului: *Hereditas viventis non datur*, găsim însă repudierea cu efecte privitoare la acrescământ, substituțiuni, succesiuni ab intestat, devoluțiune de la grad la grad sau de la o clasă la elită și înfățișat în lipsă de succesibili la devoluțiunea ei în favoarea Statului sau fiscalului.

Codul civil austriac prevede că între decuius și moștenitorii lui fireșii, se poate face un pact de renunțare la succesiune. Acel care poate prin el însuși să dispue valabil de dreptul său de moștenire, este îndrituit deasemeni să renunțe anticipat la aceasta. Efectele unei astfel de renunțări se întind și la descendenți § 551 C. C. A. Renunțarea se consideră făcută în timpul vieții lui decuius, repudierea are loc după moartea lui.

Acest fel de pacte succesoriale sunt în dreptul român art. 702, 965 p. 2 și 1226 c. civ. rom. oprite de lege cu o singură derogare la legat.

Convențiunea încheiată între moștenitori, pactum de repudianda hereditate, în timpul vieții decesorului, nu-i valabilă conf. § 879 p. 4 C. C. A. Totuși în dreptul maghiar acest fel de pact este valabil cu o singură condițiune dacă moștenitorii vin la moștenire *ab intestat*.

Conform § 113 legea XX: 1877 orice act juridic prin care minorul ar renunța la drepturile sale fără contravaloare, este nul și nu obligă pe minor, nici în cazul când actul ar fi fost aprobat de sedria orfanală.

Stabilindu-se că renunțarea minorului la partea sa de succesiunea a fost făcută pentru o contra valoare atât de disproporțională, încât ea nu putea constitui un titlu oneros în sensul legii, ea n'a devenit valabilă nici prin aprobarea data de sedria orfanală. (Cas. S. I. D. 423/1923.)

C. Apel Cluj prin decizia C. 1092/1924 s'a pronunțat în sensul că nu intră în prevederile § 879 p. 4 C. C. A. și astfel nu este act ilicit dacă copiii defurcului chiar în viața acestuia fac parte asupra averii dânsului.

În adevăr zice Curtea, conform stărei de fapt stabilite de prima instanță B. ca unul dintre moștenitorii legali, nu și a vândut porțiunea sa de moștenire unei terțe persoane, ci a renunțat la moștenire în favoarea unui alt moștenitor legal, fiind anticipat îndestulat de el, asupra porțiunii sale.

Considerând că așa fiind în speță, nu poate fi vorba despre înstrăinarea unei succesiuni nădăjduite, ci propriu zis s'a făcut o tranzacție între moștenitorii legali descendenți, privitor la moștenirea ce vor lăsa părinților cu consimțământul acestora, act care nu cade conform interpretării corecte a legii și jurisprudenței sub prevederile § 879 p. 4. C. C. A., ci este un act juridic valabil având efect și față de descendenții aceluia, care în modul arătat a renunțat la succesiune în baza § 551 C. C. A.

(Jurisp. C. Apel An. I No. 210.)

Eretele care a renunțat ese din legătura de ereditate și moștenirea se deschide ca și când el nu ar exista. Renunțarea trebuie făcută prin act bilateral, adică primită de ambele părți, căci în caz contrar, declarațiunea unilaterală nu poate constitui o renunțare în sensul legii, actele unilaterale putând fi revocate oricând de cel ce le-a făcut. Contractul de renunțare nu este legat de vre-o formă oarecare, însă între soții trebuie act notarial public § 22 legea VII: 1886.

Dacă renunțarea se face în favoarea unei a treia persoane și aceasta moare înaintea lui decedus, eredele care a renunțat, moștenește ca și când nu ar fi renunțat. Abzicerea unui erede se întinde asupra întregii stirpe, dacă eredele nu a declarat expres, că numai în persoana lui renunță, care se poate face oneros sau gratuit. Eretele ce a renunțat nu poate forma pretenție nici asupra averii ce decedatul a câștigat-o după renunțare. Decedusul chiar dacă un erede a renunțat, îl poate împărtăși din bunurile lășământare, fără ca ceilalți erezi să aibă dreptul a se opune. În caz când după decedus n'au rămas erezi, ci singurul erede a renunțat, atunci acesta își re-

dobândește dreptul lui de a moșteni, pentru ca averea să nu treacă la fisc, dacă decedus a murit fără testament.

Dreptul rus nu prezintă uniformitatea celorlalte coduri, având deosebiri importante după diferitele gubernii, în care el are aplicare. Pornind dela general la special găsim, că moștenirea nedeschisă încă nu se poate ceda conf. art. 710 C. c. rus, care declară neexistente toate actele, zapisele de cedarea vânzării sau încărcarea cu datorii a unei moșteniri așteptate încă în timpul vieții aceluia, după care trebuie să se deschidă moștenirea. Totuși în guberniile Chernicorului și Pollaviei asemenea acte sunt valabile.

Pe când în toate legiurile punctul de plecare la deschiderea unei succesiuni, este moartea fizică a decedusului, conform art. 1222 C. civ. rus, succesiunea se mai deschide și prin moartea civilă a persoanei, egală cu *capitis deminutio maxima* a dreptului roman, adică lipsirea decesorului de toate drepturile civile.

Execuțiunea propriu zisă nu există decât în privința ficelor măritate, care în baza art. 1002 C. c. rus sunt privilegiate ca despărțile de avere, dacă în actele de zestre iscălite de ele au renunțat de bună voie pentru ele și urmașii lor la participarea la succesiune.

Dacă nu este dovadă scrisă că fiica în timpul vieții părinților, primind zestrea a renunțat la participarea în succesiune, atunci ea nu este lipsită de dreptul de a lua parte la împărțea averii rămasă după ei, din care în asemenea caz, urmează să i-se dea partea prescrisă de lege, scăzând zestrea, atât banii cât și orice altfel de avere.

Fiica despărțită de avere și care a renunțat la moștenire, nu poate cere dela frații și surorile nemăritate, nimic din averea rămasă dela părinți; dar totodată ea nu poate fi lipsită nici de cea mai mică parte din zestrea sa, chiar dacă moștenitorii n'ar fi primit părți din moștenire potrivit cu zestrea ce i s'a dat ei.

În privința copiilor art. 997 C. civ. rus îi consideră ca despărții din avere, dacă în timpul vieții proprietarului au primit prin împărțea, partea ce li s'ar fi convenit după moartea lui și dacă nu au primit complet, atunci la a doua împărțea li-se completează restul.

Renunțarea la moștenire conf. art. 1265 C. civ. rus se consideră atunci:

1. Când moștenitorii nu intră în moștenire din pricina neproporționalității valorii cu datorile.
2. Când moștenitorii fiind lipsă nu s'au prezentat în termenul stabilit.

Cel ce renunță la moștenire nu este dator a plăti datorile care apasă pe ea, făcând pentru aceasta o declarație la locul competent.

În esență stadiul renunțării la o moștenire în legislațiile interprovinciale, urmând a se vedea din comparația textelor analizate, care ar fi cea mai potrivită formă pentru timpurile de după războiu în o eventuală modificare ce s'or face codului civil.

Vloreanu P. Ion,
judecător trib. Cluj.

O prea veche și importantă controversă la prescripția în contractul de transport al CFR.: reclamația administrativă.

1) Cu toate că „optima est legum interpretis, consuetudo” și că „minime sunt mutanda, quae interpretationem certam semper habuerunt” (Dig. de legibus, leg. 17 și 37) — totuși, îmi permit a strege atențiunea asupra unei erori de jurisdicțiune, care se perpetrează dela 1 mai 1920, dela data când s'a pus în vigoare noul Regulament de Transport al Căilor Ferate, un nonsens juridic „quod contra rationem juris receptum est” și — ca atare — ar fi trebuit să fie declarat de justiție că „non este producendum ad consequentias.”

Anume, este vorba despre grava inadvertență dintre două aliniate din acelaș paragraf (§ 80 aliniatele 3 și 4) din regulament, inadvertență pe care justiția, deși trebuia să o rezolve prin eliminarea clauzei care contrazice intenția părților contractante, a rezolvat-o armonizându-le astfel încât — pe cale de convenție — a adăugat un nou mod de întrerupție a prescripției, celor de ordine publică ale art. 1497 codul civil austriac și art. 1865 codul civil român.

Trebuie să declar dela început că vina este datorită greșitei traduceri a unei legi — al cărui original este în limbile franceză și germană, a Convenției Internaționale asupra Transporturilor de Mărfuri din 14 Oct. 1890, la care România a aderat în 1904, cu adaosul — special în materie — adus de Convenția Adițională dela 16 Ianuarie 1898 — adică cu adăugirea alin. 4 și § 45.

2) Ca consecință a Unirii, s'a simțit necesitatea, ca Administrația Căilor Ferate Române să aibă un contract tip. — un regulament de transport uniform — aplicabil pe tot cuprinsul țării.

Anterior acestui nou regulament, România avea pentru rețeaua sa, Regulamentul de Transport din 1/13 Mai 1899; Ungaria, Üzletszabályzat din 1 Ian. 1914; Austria, Eisenbahn Betriebsreglement din 1 Ianuar 1910.

O comisiunea a Direcțiunii Generale C. F. R. a lucrat un regulament uniform și la 15 Mai 1920, Decretul Regal Nr. 1797, pub. M. Of. Nr. 32 din 15 Mai 1920 (v. Hamangiu, Codurile, IX—X), a decretat că:

„1. În locul regulamentelor de transport cari au fost valabile în diferitele teritorii, se aplică un regulament uniform care cuprinde pentru traficul de călători, bagaje, câini, cadavre și animale, dispozițiunile regulamentului de transport pe C. F. R. și pentru traficul de mărfuri dispozițiunile convențiunii de la Berna cu următoarele derogări...”

Alât în ediția de serviciu a Dir. Grale C. F. R., cât și în aceea a Curtii de Apel din Cluj din 1927, acest decret este reprodus inexact; și anume: „Se aprobă de Noi următorul regulament de transport pentru traficul local al căilor ferate române. Ministrul Nostru Secretar de Stat” etc. Care „următorul?” La decret nu este nici un „următor.” Nici în Monitorul Oficial din 15 Mai 1920, în care textul acesta inexact al Decretului lasă să se creadă, că s'a publicat regulamentul. Nu există. Pentru simplul motiv că textul decretului nu este acesta. Ci acel reprodus de noi mai sus. (v. Hamangiu: supra) Și în acesta se spune, precis, că se vor aplica: Regulamentul C.

F. R. pentru călători, etc. și Convenția dela Berna pentru mărfuri.

Textul Convenției este publicat în Mon. Oficial împreună cu legea de ratificare din 1904. (Nr. 42/1904 și 133/1908.) Iar cel de călători e vechiul Regulament de Transport C. F. R. din M. Oficial No. 12 din 13/25 Aprilie 1899, regulament care, într'adevăr, acesta, a fost publicat cu un decret exact cu acel reprodus de Dir. Grală C. F. R. la regulamentul nou din 1920: „Se aprobă de Noi următorul regulament de transport pentru traficul local al căilor ferate române.” Din spirit de economie, probabil, s'a folosit și la regulamentul din 1920 decretul din 1904.

Noul regulament cuprinde 40 paragrafe, privitoare la călători, câini și cadavre, reproduse din vechiul regulament — până la pag. 17 a ediției de serviciu — și deacolo restul de paragrafe, până la No. 91, privitoare la mărfuri, sub denumirea globală de „Partea VI Mărfuri” și cari sunt de fapt reproducerea articolelor corespunzătoare din Convenția dela Berna Nrele 2—56, astfel cum se indică sub fiecare paragraf, în paranteză.

3) Paragraful cu inadvertența, se găsește la No. 80, și este intitulat: „Prescripția cererilor de despăgubire. (Conv. internațională art. 45.)”

Și ce spune? :

(1) Cererile de despăgubire pentru pierderea totală sau parțială, vătămare sau întârziere, se prescriu în termen de un an, și în cazul § 79 aliniatul 2 punctul 1 în termen de 3 ani, întrucât nu sunt deja stabilite prin o recunoaștere a căii ferate, prin tranzațiuni sau prin sentință judecătorească.

(2) În cazuri de vătămări sau de pierderi parțiale a mărfii, prescripțiunea curge din ziua în care s'a eliberat marfa; iar în cazuri de pierderi totale sau de întârzieri, din ziua în care a expirat timpul de predare.

(3) Întreruperea prescripțiunii este regulată prin legile țării unde s'a intentat acțiunea. (Nota bene N. A.)

(4) Dacă cel în drept prezintă căii ferate o reclamațiune înscris, prescrierea se întrerupe până ce reclamațiunea nu a fost rezolvată. (Nota bene) Dacă reclamațiunea se respinge prescrierea termenului de reclamațiune începe să curgă din nou în ziua în care calea ferată a comunicat înscris hotărârea ei reclamantului și i-a înspoiat documentele care, au fost eventual alăturate reclamațiunii. Dovedirea prezințării sau rezolvării reclamațiunii precum și a înspoiării documentelor incumbă aceluia care cere aceasta. Prescripțiunea nu se întrerupe prin reclamațiuni complementare, care se adresează căii ferate sau autorităților superioare.

Prin urmare, conform aliniatului (3), întreruperea prescripției este regulată prin legile țării unde s'a intentat acțiunea.

E limpede.

Deci, în, Bucovina și în Ardeal, conform art. 1497 codul civil austriac:

„dacă acela care e îndrituit să o invoace, recunoaște dreptul altuia expres sau tacit în timpul curgerii prescripțiunii, sau când este chemat de cel în drept în judecată și acțiunea e regulat urmărită. Dar dacă acțiunea e declarată nefondată prin o hotărâre desăvârșită” (se înțelege: definitivă N. A.); prescripțiunea e considerată ca neîntreruptă (Cal. 1968).

— Trad. Corjescu.

Iar în Vechiul Regat și în Basarabia, conform art. 1865 codul civil român:

„Înteruperea civilă se operează:

„1. Printr'o cerere făcută în judecată, fie introductivă de instanță sau numai incidentă într'o instanță sau numai incidentă într'o instanță deja începută;

2. Printr'un act începător de executare, precum sechestru (saisie) sau cererea execuției unui titlu cărui legea îi recunoaște puterea executorie;

3. Prin recunoașterea de către debitor sau posesor a dreptului celui în contra căruia prescrie; Care este efectul întreruperii prescripției?

„Sterge cu totul orice prescripțiune începută înaintea sa, în niciun caz *acea* prescripțiune nu mai poate fi continuată. Posesorul sau debitorul pot începe o nouă prescripțiune, după ce actele constitutive de întrerupțiune încetează, conform naturii lor și regulilor aci mai jos stabilite“ (1867 civ. rom.).

Codul civil austriac nu definește întreruperea prescripției; se înțelege, însă per a contrario, în comparație cu prescripția care este o „slingere“, „pierderea unui drept“ (1449, 1451 civ. A.).

Să recitim, acum, alineatul (4) din § 80 Reg. Transp. C. F. R., articol care instituie încă un mijloc de întrerupere a prescripției (?) — de data aceasta dând și explicații asupra modului cum operează întreruperea:

o reclamațiune înscris adresată căii ferate, întrerupe prescripția; cum?

„până ce reclamația nu a fost rezolvată“; iar în caz de respingerea reclamației „prescrierea termenului de reclamațiune începe să curgă din nou în ziua când“ etc.

Prin urmare, dela Calimach și până la Regulamentul de Transport C. F. R. din 1920, dreptul comun, „legile țării unde s'a intentat acțiunea“, nu au mai găsit niciun act capabil de a întrerupe prescripția: o petiție, o scrisoare, — după cum celea ferate este una de stat ori o companie particulară.

Un drept exorbitant cum nici în dreptul administrativ nu are chiar o somație a unei autorități de stat.

Mai departe, această reclamațiune are un efect și mai exorbitant: întrerupe prescripția, dar întrerupe și „termenul de reclamațiune“, care odată cu respingerea reclamațiunii începe a curge din nou.

Care termen de reclamațiune? Pentru că reclamația s'a și produs; despre ea este vorba că întrerupe.

Îată dar o inadvertență: deși întreruperea prescripției se regulează după legile fiecărei țări, totuși, pe deasupra cazurilor de întrerupere din drepturile civile și comerciale ale fiecărei țări, pe calea unei convenții internaționale de transporturi pe căile ferate, se modifică dreptul comun al legilor pe care alineatul anterior le declară neafinse.

Și a doua: că reclamația se întrerupe pe ea însăși.

Și cum operează această întrerupere?: „până ce reclamația nu a fost rezolvată“. O sută de ani! Două! Mai mult decât însăși cea mai lungă prescripție de drept comun!

Ce fel de întrerupere de prescripție este aceea

al cărui efect este *de a suprima legile țării* privilegiate la prescripție? Pentru că în acest fel se suprimă, pur și simplu, prescripția. Pentru că: deși prescripția odată întreruptă în cursul termenului de prescripție, dacă dela data actului întreruptiv de prescripție mai trece iar o durată de timp utilă pentru prescripție, dreptul odată oprit din prescriere, se prescrie iar. Mai ales că în aceeași a doua perioadă de timp nu a intervenit vreun nou act care s'o întrerupă și pe aceasta. Prin urmare reclamația aceasta are puterea exorbitantă de a întrerupe prescripția în cursul căreia s'a produs, „et quibusdam aliis“, prescripții următoare și nouă, — și aceasta la infinit, fără ca vreo altă nouă reclamație să fi căzut în cursul acelor prescripții nouă.

Îată, așa dar, o a treia inadvertență.

Conform art. 1497 c. civ. A. și art. 1867 c. civ. rom. întreruperea prescripției se produce instantaneu, printr'un anumit fapt, care trebuie să cadă și să rupă — să șteargă.

Rezolvarea unei reclamațiuni se face într'un anumit timp de zile, de luni — chiar de ani. Actul întreruptiv a fost reclamația. Data întreruperii, data depunerii reclamației. De a doua zi, conform definiției întreruperii, începe să curgă o nouă întrerupere; pe când conform textului ce comentăm, *aceeași* prescripție este cea, care se declară întreruptă a doua zi după depunerea reclamației, nu reîncepe o altă nouă, iar după respingerea reclamației, *aceeași* prescripție începe iar să curgă.

4) Chestiunea aceasta a fost adusă, dela intrarea în vigoare a noului regulament de transport, de enorm de multe ori în fața instanțelor. În mod constant, *toate* instanțele au decis sumar: așa scrie la paragraf, așa au convenit părțile, convenția dintre părți este lege, părțile au dreptul să creeze pe cale convențională acte juridice noi, cari să aibă puterea pe care dreptul comun nu o dă decât la 3 acte *de strictă interpretare și de ordine publică absolută*. Astfel că între alin. (3) și (4) din § 80 nu este nicio contradicție: prescripția se regulează *numai* după legile țării unde se intentează acțiunea, dar și în modul special *internațional* prevăzut de alin. (4). Legile țării nu sunt întru nimic alinse, ci numai completate pe cale convențională.

Și... *error communis fit jus* — deși textele se interpretează unul prin cellalt astfel ca să dea un rezultat, iar tot ce nu exprimă în mod clar o obligație trebuie considerat ca inexistent, pentru a face ca ceea ce este verosimil — și mai obișnuit — să fie considerat ca existent. (*Quiquid adstringendae obligationis est nisi palam verbis exprimitur, ommissum intelligendum est.* — Dig. de trans. 9 § ultim — „plerumque ea quae praefationibus convenisse concipiuntur etiam in stipulationibus repelita creduntur“. Dig. de verb. oblig. 134 § 1; „in his quae contra rationem juris constituta sunt, non possumus sequi regulas juri.“) — Dip. de reg. jur. leg. 15. La fel art. 6 și 914 c. civ. A.: „în aplicarea legilor nu este îngăduit să i-se dea un alt sens decât acel ce reiese din înțelesul propriu al cuvintelor luate în complexul lor și din lămurita intențiune a legiuitorului“. „Un contract indoielnic trebuie în special să fie explicat astfel încât să nu cuprindă o

contrazicere și să aibă rezultat.“ La fel art. 967 c. civ. A.: „Condițiunile ce sunt cu desăvârșire de neînfeles se consideră neadăugite.“ — La fel art. 977, 981, 978 c. civ. român.)

5) Care este sensul și care este intenția legiuitorului?

Inadvertențele relevate și modul cum textul § 80 alin. (4) explică cum operează „întreruperea“ sa, ne îndrumă să căutăm o altă instituție de drept care să aibă efectele arătate de text.

Această instituție nu este alta decât suspendarea prescripției pe timpul cât cel interesat a depus o reclamațiune, în timpul cât curgea prescripția — de 1 an — și până când această reclamațiune nu i-a fost rezolvată, restituindu-i-se și documentele pentru ca să și poată intenta acțiunea judiciară documentată.

În codul civil austriac nu găsim definiția suspendării prescripției. Prin perfrază o găsim exprimată în art. 1494—1496: o prescripție începută ori încă nu, nu poate continua, respectiv începe, atâta timp cât anumite persoane sunt (strict limitat) incapabile, căsătorite, în patriopotestate, absente, ori în timp cât justiția este suspendată din cauza războiului ori a ciumei — după cazurile specifice acolo arătate.

În c. civ. român, art. 1874—1885 reglementează suspendarea prescripției, pe care o definește:

„Suspensiunea oprește cursul prescripției pe timpul cât durează, fără însă a o șterge pentru timpul trecut.“

Adică, după ce reclamațiunea a fost respinsă și documentele restituite, aceeași prescripție, își reia cursul, fără ca timpul trecut să fie pierdut, ci adunat la timpul ce va mai trece până când reclamantul respins va intenta o acțiune (nu până când va înainta o nouă reclamațiune, cum greșit spune al 4).

Seamănă această definiție cu aceea a eliniatului (4)? — Aproximativ.

Aproximativ, pentru că traducerea convenției dela Berna este inexactă. Suficient, însă, pentru a face posibilă o conciliere între alin. (3), întreruperea după legile țării, și al (4), suspendarea conform convenției.

Suficient pentru a ne induce în păcatul de a cercela textul autentic al Convenției dela Berna și a afla că articolul 45 din această convenție, tradus ca § 80 Reg. Trsp. C. F. R., are un conținut mai conservator față de dreptul civil dela Justinian și până azi. Și anume:

„1. Acțiunile de despăgubire pentru pierderea parțială sau totală, avarie a mărfii sau întârziere la eliberarea ei, sunt prescrise într'un an, când despăgubirea nu a fost deja fixată printr'o recunoaștere a căii ferate, prin tranzacție sau prin sentință. Prescripția este de trei ani, dacă este vorba despre o acțiune de despăgubire prevăzută de art. 44, alineatul (2), 1.

2. În caz de avarie sau pierdere parțială a mărfii, prescripția curge începând din ziua eliberării; în caz de pierdere totală a mărfii sau de întârziere în predare, prescripția curge din ziua când expiră termenul de eliberare.

3. Întreruperea prescripției este guvernată de legile țărilor unde s'a intentat acțiunea.

4. În caz de reclamație înscrisă, adresată căii ferate de către cel îndreptățit, prescripția încetează

de a mai curge atâta timp cât reclamația este în suspensie. Dacă reclamația este respinsă, prescripția își reia cursul cu începere din ziua, în care calea ferată a notificat înscris răspunsul său reclamantului și i-a restituit piesele justificative, cari ar fi fost anexate reclamațiunii. Proba primirii reclamațiunii sau a răspunsului și aceea a restituirii pieselor sunt în sarcina aceluia, care invoacă acest fapt. Reclamațiunile ulterioare adresate căii ferate ori autorităților superioare nu suspendă prescripția.“

Sau, în limba franceză, în care este redactat textul autentic al convenției, aliniatele 3 și 4 sunt astfel:

„3. L'interruption de la prescription est régie par les lois du pays où l'action est intentée,

4. En cas de réclamation écrite, adressée au chemin de fer par l'ayant droit, la prescription cesse de courir tant que la réclamation est en suspens. Si la réclamation est repoussée, la prescription cesse de courir à partir du jour où le chemin de fer a notifié par écrit sa réponse au réclamant et restitué les pièces justificatives, qui auraient été jointes à la réclamation“ etc.

Iar în textul german: Unterbrechung: întrerupere — și Hemmung: suspendare: „(3) Die Verjährung wird durch die Schriftliche Anmeldung des Auspruches (Reklamation) bei der Eisenbahn gehemmt“... „Weitere gesuche“... „Kommen die Verjährung nicht.“ „Și: „(4) Wegen der Unterbrechung der Verjährung bewendet es bei den allgemeinen gesetzlichen Vorschriften.“ (Reg. Trsp. austriac este perfect tradus și rânduit.)

Este demn de știut că alin (4) a fost adăugat ulterior convenției, anume prin convenția adițională dela 16 Ianuarie 1898. (M. Of. 42/1924—26 Mai.)

În acest mod, „non verba legum sed vim et potestatem tenetur“ — nu litera paragrafului, ci spiritul și puterea ei obligatorie.

6) Rezultatele sunt vizibile:

a) dacă un drept de despăgubire, din acelea prevăzute de § 80 Reg. Trsp. C. F. R. din 1920, născut la 1 Ianuarie 1928 nu a fost exercitat, fie pentru o reclamație adresată căii ferate, fie pentru o acțiune în justiție, — acel drept este prescris la 1 Ianuarie 1929.

b) Dacă la 1 Iunie 1928 cel îndreptățit a depus o reclamațiune; contra lui au curs deja 6 luni de prescripție. Reclamația suspendă prescripția până la respingerea ei — să zicem până la 1 Ianuarie 1929. Dacă dela această dată până la alte 6 luni, adică până la 1 Iunie 1929 nu a introdus o acțiune contra căii ferate, dreptul lui i-s'a prescris prin împlinirea unui an de prescripție. Cele șase luni prime nu sunt pierdute!

c) Dacă în timpul cât curgea prescripția, calea ferată a recunoscut dreptul reclamantului, prescripția este întreruptă din ziua când recunoașterea a ajuns la cunoștința acestuia. Să zicem, ca în exemplul de mai sus, la 1 Iunie 1928. Din acel moment cele șase luni dela prescripție începute la 1 Ianuarie 1928 sunt pierdute, de calea ferate. Iar reclamantului i-se prescrie, din nou, dreptul său recunoscut dacă timp de un an dela 1 Iunie 1929 nu a intentat acțiunea.

d) Dacă reclamantul la 1 Iunie 1929 nu a in-

Introdus o acțiune, calea ferată a pierdut beneficiul celor șase luni de prescripție câte au curs dela 1 Ianuarie 1928.

e) Dacă acțiunea nu este urmărită, ci numai introdusă, atunci la 1 Iunie 1929, s'a împlinit o nouă prescripție și calea ferată poate cere constatarea judecătorească a acestui fapt. Dreptul reclamantului este definitiv pierdut.

f) Dacă în cursul procesului, procesul a fost abandonat timp de 1 an, aceeași soluție.

g) Dacă acțiunea i-s'a respins, dreptul este judecat cu autoritate de sentință.

Drepturile pe cari și le-a rezervat și cari erau pendente de sentința — să i zicem parțială — s'au pierdut în timpul procesului, dacă acesta a durat 1 an.

Iar în dreptul român, se mai adaugă cazul al treilea, al execuției, cu acelaș mecanism. Și cu condițiile de detaliu prevăzute de art. 1863—1873 c. c. r., cari se ocupă de întreruperea prescripției.

7) Administrația Căilor Ferate Române a pierdut foarte multe procese, pe cari trebuia să le câștige, din cauzele expuse mai sus. În primul rând ea însăși este vinovată, pentru că a dat în publicitate un text greșit tradus și contrar Decretului 1797 din 15 Mai 1920, prin care, în traficul local pentru mărfuri, s'a pus în vigoare Convenția dela Berna, iar nu traducerea Direcțiunii Generale C. F. R.

Textul acesta trebuie să fie înlăturat, el necorespunzând textului autentic al convenției, fie în documentul autentic francez, care în protocolul de încheiere al convenției este declarat ca adevărat, fie în textul român al convenției publicat în Mon. Oficial, prin care această convenție a fost ratificată de corpurile legiuitoare, text pe care-l dăm mai sus.

Ne îngăduim a spera, că instanțele noastre cari au binevoit a ne urmări în această expunere, — destul de tardivă — vor da alte sentințe.

Atreg atenția că la 1 Octombrie 1928 s'a pus în vigoare două noi convenții internaționale de transporturi, acele încheiate la Berna în 23 Oct. 1924 și anume: C. I. M. (Convenția Internațională Mărfuri) și C. I. V. (Convenția Internațională Vioajatori călători.)

Ambele sunt ratificate și promulgate și sunt publicate în Mon. Oficial No. 158 din 20 Iulie 1928.

Textul ce ne privește — cu o extindere a prescripției de 1 an și la alte acțiuni decât cele din art. 45 vechiu — poartă tot numărul 45 și este redactat lafel cu textul vechiu exact tradus.

Regulamentul de Transport C. F. R. nou este lucrat și în curând va fi publicat, el fiind redactat în conformitate cu aceste convenții, deoarece statul nostru este obligat a-și uniformiza regulamentele de transport conform acestor convenții. Art. 88 cifra 3 din anteproiect, de data aceasta, este bine tradus și fidel articolului 45 din C. I. M.

Asfel că — deși tardiv — studiul de mai sus este chiar actual și de un interes general deosebit. Atât pentru justiție cât și pentru noi.

8) Două jurisprudente mai caracteristice:

1. „Având în vedere că regulamentul de transport al C. F. R. valabil dela 1 Iunie 1920, prin art. 80, prin derogare dela dispozițiunile art. 1497 c. civ. austriac care arată cazurile în cari se întrerupe pre-

scripția și care este aplicabil numai când părțile nu au stipulat în contractul lor un alt mod de întrerupere a prescripției, prevede că dacă cel în drept prezintă Căilor Ferate o reclamație înscris, prescripțiunea se întrerupe până ce reclamațiunea a fost rezolvată, iar art. 69 din acelaș regulament prevede că dacă marfa nu s'a eliberat până în 30 zile după expirarea termenului de predare, cel în drept a reclama o poate considera pierdută fără nicio altă dovadă: asfel fiind instanța de fond nu a violat nicio normă de drept când a stabilit, că acțiunea reclamantului nu este prescrisă netrecând un an dela 20 februarie 1922, când marfa trebuie considerată pierdută, până la data de 19 februarie 1923 data intentării acțiunii;

„În ce privește nepromulgarea regulamentului din chestiune, având în vedere că acest regulament având caracterul unui contract tip de transport, iar nu acela al unui regulament de aplicațiune a unei legi, dispozițiunile sale sunt aplicabile și obligatorii ambelor părți din moment, ce ele le-au adoptat în convenția lor, fără a se putea învoca alte nullități decât cele prevăzute de lege în materie contractuală.”

„Respinge recursul făcut de Dir. Gen. C. F. R.” (Cas. 14 dec. 755/1926 23 sept. 1926. dos. 3298/1925 C. F. R. Răul Alb. Prez. Gr. Alexandrescu, v. Erbiceanu, C. Botez, Lozar Munteanu, C. Băleanu, C. Crăciunescu.)

2. „Având în vedere că este evident, în această materie, în lipsă de un text de lege în codul comercial, fie cazurile de suspendare a prescripției, ori acelea de întrerupere a prescripției ar putea fi altele decât cele din codul civil austriac, cari și-ar avea completa aplicare, potrivit art. 1 din c. com.

„Considerând, însă, că în ceea ce privește transporturile, pe c. f. r., în această privință urmează a se avea în vedere Reg. de transp. cfr. aprobat prin I. Decret Regal No. 1797 din 22 April 1920 pub. Mon. Oficial No. 32 din 15 mai 1920, prin care se execută dispozițiunile Convenției Internaționale, care odată ratificată are putere de lege.

„Ca urmare, citatul reg. prin § 80 alin 3 dispune, pe deoparte, că întreruperea prescripției este regulată prin legile țării unde s'a intentat acțiunea, dar prin alin 4. al aceluiași paragraf se crează, totuși, o excepțiune prin care se prevede că cea prescripție, începută printr-o reclamațiune înaintată de păgubul căii ferate române și că această întrerupere durează până ce zisa Direcțiunea va rezolva plângerea.”

„Că odată ce acestui regulament nu i-se poate tăgădui forța legală și obligatorie, urmează că disp. art. 80 creiază un caz excepțional de întrerupere a acestei prescripțiuni.”

„Respinge recursul etc.”

(C. A. Cluj S. I. dec. C. I. 1074—10/1925 din 11 Mart 1926 C. F. R. Goldstein Ludovic, confirmă sent. Tr. Cluj c. a 2796/1924 din 1 Nov. 1924. Prez. I. Mănescu. C. Stamatopol. Ulvineanu.)

(Notă: În aceste cauze nici Adm. C. F. R. nu a pus concluziile exacte; ci s'a mărginit a interpreta textul § 80 alin 3 și 4.)

Adonis Gr. B. Popov
Avocat al Administrației C. F. R.

Zece ani dela Unire

Sărbătorim.

Dacă de altădată și fără titlu poate chiar prea adeseori, de astădată însă cu drept cuvânt din just motiv sărbătorim.

Pentru că a trecut timpul cel mai critic — cei dinlăi zece ani — dela Unire în ciuda tuturor dușmanilor cari nu credeau și încă nici astăzi nu cred — între hotarele actuale — în trăinicia Statului român.

Trecută zece ani fără ca măcar odată să se fie mișcat, să fi sguđuit temelia noului nostru Stat.

Din contra și orbul vede, că în acești zece ani s'a muncit mult pentru realizarea unificării, pentru consolidare, ceace servește drept garanție ca și de acum încolo, se va face tot ce mai este necesar de a asigura stabilitatea.

Deși admitem, că avem încă mult de făcut în acest scop,

admitem chiar, că de nu s'ar face politică de partide,

dacă în guvernarea Țării am avea numai un singur partid, acela al tuturor românilor uniți pe vecie:

poate s'ar fi realizat în acești zece ani aproape întreg programul Unirii,

totuși considerând progresul la care am ajuns între împrejurări neprielnice în timp atât de scurt — în viața popoarelor zece ani fiind abia câteva clipe —

epoca celor dinlăi zece ani după Unire trebuie să o numim: „epoca muncii“, „epoca faptelor“.

Pe noi în calitate de judecător și jurist în prim rând ne preocupă, ne interesează Justiția, viața de drept, progresul culturii juridice române, la anumite epoci fiecare bun gospodar având să și dea seamă despre cele patrecute încheind socotelile sale pentru a putea stabili bilanțul din care să reiasă, să se vadă clar: dacă munca depusă în epoca dispărută a fost rodnică, prin urmare bilanțul este activ, sau pasivul covârșește activul său?

În cei dinlăi zece ani după Unire cu vie satisfacă, cu mândrie chiar avem să constatăm, că bilanțul nostru în ce privește evoluția vieții de drept în acest scurt timp de tranziție, este activ, cultura juridică română a făcut progres, legiuitorul și Juriștii Țării și-au îndeplinit datoria, rezultatul legiferării și a studiilor juridice fiind pe deplin satisfăcător.

Primi zece ani deci n'au trecut degeaba.

În fuga condeiului amintim numai câteva legi din cele mai importante, ca:

noua Constituție a Țării românești,
legea de organizare judecătorească unificată,
legea pentru Curtea de Casație și Justiție,
legea pentru Contenciosul Administrativ,
legea de organizare a consiliului legislativ,
legea pentru organizarea și unificarea corpului

de avocați,

legea accelerării judecărilor

și o serie de alte legi speciale de unificare;

a mai luat ființă o mulțime de reviste juridice,

s'a făcut o sumedenie de traduceri din legile și regulamentele încă în vigoare în ținuturile alipite,

a apărut o serie de opuri juridice originale foarte prețioase.

Din ce putem vedea, că juristul și legiuitorul român n'au stat cu brașurile încrucișate în acești zece ani, ci muncind din răspuțeri și-au îndeplinit datoria față de Neam, față de Patrie și față de sine însuși.

Ca slujitori ai Dreptății n'am fi pe deplin obiectivi, cum trebuie să fim între orice împrejurări, dacă n'am admite, nu em recunoaște, că legiuitorul român ca oricare alt legiuitor pe lume își are și el cusururile sale.

Dar nefiind aci locul, de astădată nu ne ocupăm de greșelile nouilor legiuiri. Poate vom avea un alt prilej pentru a face câteva modeste obiecțiuni în privința aceasta.

În treacăt însă trebuie să amintim, fără de a expune pericolului efectul bun al ansamblului, că multă discuție inutilă de timp răpitoare ar fi cruțată, o mare doză de nesiguranță de drept ar fi înlăturată, dacă — recunoaștem — în munca uriașă a legiuitorului din acești zece ani și din cea de azi am primi și fixa ca principiu:

1. că nici o lege de unificare între dispozițiunile de tranziție, să nu uite a reglementa din nou chestiunile, cari prin legile ținuturilor alipite sunt normalizate și acele norme nu sunt în conformitate cu legile Patriei mame — și

2. că modificările legilor noi — pentru a putea curma cu prea dese și deaceia dăunătoarele modificări — să nu se poată face înaintea trecerii unui anumit timp fixat de lege, timp cât este necesar pentru o bună constatare a efectului nouilor dispozițiuni, căci altcum fatalmente se nasc multe probleme dela o tranziție la alta, ce are apoi ca urmare nesiguranță de drept și în atari chestiuni cari nu-l ertat să fie expuse nici măcar pe o zi nesiguranței.

Aci involuntar îmi vine să citez din „Divina Comedie“:

„Atena vai și Sparta cari făcuse
vestile legi și afăta de civile
ce slabă miate'n bunul frai avură
cu line'n rând (e vorbă de Florența) căci astfel
de suptile

măsuri tu feși că ce'n Octombrie legi

n'ajunge a sta'n Noembrie zece zile!“

Și acum revenind la constatările făcute relativ la bilanțul activ, am ferma convingere, că cele îndeplinite în cei dinlăi zece ani după Unire sunt cerțe promisiuni, garanță sigură ale viitorului progres,

că România Mare este o citadelă necesară a culturii la poarta Orientului,

că dușmanii noștri cari speră în lipsa de vitalitate a acestei Țări, nu au dreptate, căci Patria noastră are o forță, o energie de viața extraordinară, ea vrea să trăiască și va trăi mai mult ca alte țări din jurul ei adevărindu-se cuvintele profetice ale poetului:

„Dar eu veșnic în picioare

Pintre valuri arzătoare

Voi lupta, lupta voi foarte

Făr'a fi atins de moarte

Căci Român sunt în putere

Și Român'u'n veci nu pier!

Cluj, la 29 Aprilie 1929.

Dr. Pompei Mița,
Prim Președintele Curții
de Apel Cluj.

Unificarea căilor ferate române

Suntem în al zecelea an, dela luarea în stăpânire de către statul român a căilor ferate din Ardeal. Au trecut zece ani de muncă grea, muncă încoronată de cel mai frumos rezultat. Față de situația în care s'au preluat căile ferate din Ardeal, rezultatul obținut este mai mult decât frumos. El este chiar dintre cele mai satisfăcătoare.

Atunci, în anul 1918, după războiul mondial, starea căilor ferate era detestabilă. Personalul era nedisciplinat, iar o parte din el chiar dușman intereselor noastre naționale. Greve după greve, toate cu scopuri subversive, intenționă numai a împiedeca refacerea țării românești. La această situație, se mai adăuga lipsa de vagoane, de locomotive, de poduri, de materiale precum și lipsa de bani.

În 1919 s'a format la Cluj Direcțiunea Centrală a C. F. R. Mulțumită conducătorilor pricepuți și aserviți sentimentelor naționale, în scurt timp s'a ajuns la împăcarea spiritelor și la introducerea disciplinei, iar ca urmare a acestora, la o muncă rodnică și realistă. S'au reparat vagoanele, locomotivele, podurile, s'au îmbunătățit transporturile de persoane și mărfuri, ajungând în anul 1923 la normal, iar de atunci încoace s'a lucrat la îmbunătățirea situației generale, încât în anul al zecelea am ajuns la deplina consolidare și unificare din punct de vedere tehnic și administrativ. S'a lucrat rodnic pe toate terenurile. S'a votat în anul 1925 legea de exploatare a căilor ferate și prin aceasta am obținut o conducere unificată pentru toată țara, după ce în anul 1920 s'a extins Regulamentul de transport pe întreaga țară, punându-se prin aceasta prima bază de unificare generală. Azi nu mai avem neunificate decât numai câteva legi de o importanță relativ mică, cum este legea maghiară din 1874 asupra accidentelor, lege încă în vigoare în Ardeal, care în scurt timp de asemenea urmează a fi unificată. Prin această lege au fost asigurate interesele personalului de cale ferată, specificându-se exact drepturile și îndatoririle fiecăruia.

Personalul din teritoriile alipite s'a încadrat după normele căilor ferate române, neexistând azi decât o singură normă de numire și înaintare pentru întreaga țară. Pe acest teren s'au introdus o serie întregă de principii noi și moderne. Astfel personalului, primit dela alte căi ferate, i-s'au asigurat drepturile câștigate, încadrându-l în aceeași categorie ce o avea la calea ferate, unde au făcut până atunci serviciu.

O altă inovație nouă și modernă constatăm la alcătuirea comisiunii de disciplină. Pe când mai înainte personalul era judecat de o comisiune compusă exclusiv numai din funcționari, azi, după legea de exploatare, această comisiune este prezidată de un consilier dela Curtea de Apel, străin de interesele Administrației, ajungându-se astfel la o încredere absolută în judecata învinuirilor ce cad în competența acestei comisiuni.

Tot o inovație modernă s'a introdus și la alcătuirea comisiunii de accidente ce judecă pe funcționarii, cari au comis vreo abatere în decursul serviciului de mișcare. În Ardeal, sub stăpânirea maghiară, în astfel de cazuri judeca un singur func-

ționar superior, numit „bizlos“, iar în prezent judecă tot o comisiune compusă din șefii tuturor serviciilor, inclusiv serviciul Contencios, nema fiind persoana expus la arbitrajul unei singure persoane. Dându-se deci personalului toate drepturile, sigur, i-s'a putut pretinde și îndeplinirea constiințioasă a îndatoririlor, fapt care apoi a adus direct la deplina normalizare și unificare. Tot astfel de principii noi găsim și pe terele economice. Calea ferate în vechiul stat maghiar era o societate particulară, care avea în cadrele sale funcționari particulari. Căilor ferate române li-s'a dat autonomie deplină, statul rezervându și numai dreptul de control, iar angajații ei bucurându-se de toate drepturile ce le au funcționarii publici. Pe baza principiului de comercializare, s'a simplificat întregul organizm. A fost eliminat birocrațismul și s'a ajuns prin aplicarea acestor principii moderne la situația actuală, în care calea ferată poate satisface și corespunde tuturor cerințelor moderne. Conducerea Administrației căilor ferate n'a fost străină de adoptarea nici unui principiu nou și modern și de realizarea lui pe teren practic.

Această conducere a luat parte la conferința internațională de cale ferată din Berna, a primit hotărârile aduse acolo, cari au fost ratificate și de Parlamentul țării noastre. În sensul tratatelor internaționale la cari a aderat Dir. Gen. C. F. R. se lucrează acum la alcătuirea noului Regulament de transport, ale cărui norme ne vor fi călăuză în viitor. Regulamentul se redactează pe baza principiilor aduse la Berna și nu poate cuprinde dispozițiuni contrarii cu cele enunțate la Conferința internațională, nici chiar în cazul, în care Codul comercial român ar avea eventual dispozițiuni adverse principiilor stabilite la Berna. Aceasta este de o importanță capitală, întrucât pe viitor toate statele participante la acea conferință, vor avea aceleași norme în materie de transport.

Dar chiar și în ceea ce privește alcătuirea și conducerea diferitelor servicii, încă s'a procedat la îndeplinirea tuturor realizărilor moderne aplicate în materie de cale ferată. Serviciile de mișcare au fost înzestrate cu aparatele cele mai moderne, iar serviciile de tracțiune au locomotive de tipul cel mai nou. Serviciul contencios a fost descentralizat. În vechiul stat maghiar, susținerea intereselor Administrației erau încredințate avocților particulari, cari de multe ori erau străini de normele și diferitele regulamente, ce priveau calea ferată, neavând legătură cu serviciile exterioare de specialitate pentru a primi informațiunile necesare bunului mers al reprezentării în justiție a intereselor acestei Administrații. În prezent serviciile de contencios ale căilor ferate sunt grupate pe lângă diferitele Direcțiuni și în legătură nemijlocită cu serviciile de specialitate, iar avocații sunt funcționari publici și astfel în directă atingere cu Administrația, așezăți în situația de a cunoaște în mod nemijlocit interesele căilor ferate și o pot reprezenta în acest fel mai eficace pe calea judiciară sau cea extra-judiciară.

Pentruca funcționarii să-și poată îndeplini serviciul cu o punctualitate cât mai mare. Administrația s'a îngrijit și de sănătatea angajaților săi. S'a înființat Cassa Muncii C. F. R. cu scopul de a veni în ajutorul funcționarilor atunci când starea lor sani-

tară cere acest lucru. S'au clădit policlinici și spitale și s'au dat locuințe în natură funcționarilor mai mici, cari nu pot plăti chiria de speulă ce se prelunge în acest timp.

Datorită principiilor noi și moderne, datorită grilei ce s'a dat funcționarilor, datorită muncii încordate de zece ani a funcționarilor, am ajuns azi la deplina normalizare și unificare. Aceasta, singur, nu înseamnă, că s'a făcut tot și n'a mai rămas nimic. Viața economică este un continuu progres cu care trebuie să fie paș și calea ferată, ce este în directă legătură cu viața economică. Într'un stat modern, calea ferată este sfera principală, prin care se promovează progresul economic. Stagnarea acesteia, înseamnă oprirea sau cel puțin împiedecarea serioasă a lui. Viața economică dela noi azi se găsește în plină refacere și deci trebuie să se pună mare pond și în viitor pe calea ferată, pentru a nu împiedeca eventual libera dezvoltare și refacerea noastră națională.

Înălțării se așteaptă în special pe teren agrar. După împărțirea proprietății mari și după crearea de mici gospodării, întregul nostru sistem de producție s'a schimbat, iar pentru această refacere avem nevoie și de o cale ferată bine organizată. Calea ferată până acum era mai mult la dispoziția industriei și comerțului și mai puțin la dispoziția agriculturii, deși acesteia îi revine 87 la sută din populație și deși chiar agricultorii au tot așa de mare nevoie de calea ferată ca și marele capital.

Pe viitor, deci, în special la întocmirea tarifelor, să se țină seamă și de interesele noastre agrare și să nu predomină interesele marelui capital față de miile și milioanele de mici interese gospodărești, ajungând astfel după deplina unificare și la adevărata rată democratizare a căilor ferate.

Dr. Vasile Stan,
avocat la C. F. R.

O recenzie

Societatea actuală sub toate manifestările, pe cari necesitatea epocii le impune, este stăpânită de o forță dinamică, ce — cu toată simplitatea ei sintetică, însă aparentă — este în fond atât de puternică și complexă pentru acei cari caută să i pătrundă toate subtilitățile.

Fie că generația contemporană își cănu e suficient pregătită, pentru desfășurarea acestei energii pe care o prelunge această putere dinamică; fie că — datorită unei psychoze caracteristice marilor cataclizme sociale, simțul moral, acest proces psihologic, ne imprimă și impune o stare de accentuată apatie intelectuală și morală: toate acestea ne fac să fim departe, mult departe, de ecel principiu afirmat ca un „sine qua non“ categoric, principiul muncii constructive.

Dar această activitate a noastră de fiecare moment, nu trebuie înțeleasă în accepțiunea materială a faptului în sine; fără ideal, fără ca spiritul să ia parte activă la desfășurarea acestei activități; fără ca desfășurarea acțiunii noastre active să se mențină numai în cadrele și sfera acestei puteri dinamice, întregul nostru rost va fi steril ca efect pozitiv și

dezastruos, din punctul de vedere al consecințelor.

E drept că noțiunea desprinsă din aceste cuvinte „munca constructivă“, ar exprima un lucru banal, cu atât mai banal azi, când această formăază permanenta preocupare a tuturor: indivizi ori colectivități sociale. Greutatea este numai atunci când e vorba de felul cum trebuie înțelesă.

Alăta timp cât această forță dinamică ce stă pânește — în toată substanța ei — o societate, nu este rezultatul unei întâmplări spontane și fără nici o legătură cu principiile organice constitutive ale societății, trebuie să fie considerată ca fiind ea însăși, puterea care-i impune mersul natural și evolutiv tendințelor pronunțată spre perfecționare, idealul. Așa fiind, munca constructivă — privită prin prisma acestei concepțiuni — va trebui să soluționeze unul din principalele desiderate, și anume: să se manifeste numai în cadrul acestei forțe dinamice. Amplitudinea pe care o va lua în timpul acțiunii desăsurată, să fie proporțională cu cerințele momentului sub impulsul cărora se manifestă. Forma concretă sub care se exteriorizează nu prezintă nici un interes; mijloacele însă da. În acest caz, cea ce trebuie să facă preocuparea noastră va fi în privința calității mijloacelor alese, și apoi — într'o măsură oare care — și cantitatea lor.

Mijloace, ca factori materiali, se găsesc foarte ușor, fie impuse de inițiativa particulară, fie determinate chiar de necesitățile imediate organice ale mediului social. Directiva ce va trebui să se imprime, în ce privește acțiunea lor pozitivă, e una din problemele cele mai dificile; dificultatea provine din subtilitatea pe care o prezintă. Această subtilitate va îmbrăca forme mai concrete cu cât, mijloacele alese vor trebui să contrabalanseze acțiunea unor spirite obtuze ori reacționare ale unora, sau cu spiritele inerte — apatice — ale altora, dar tot atât de elemente destructive ale organismului social — considerate din punctul de vedere al existenței sale ideologice. Față de această formă reacționară, mijloacele de utilizat sunt indicate.

Suntem puși în fața unei probleme destul de serioasă; structura socială bazată pe principii conducătoare diferite; concepții politico sociale cu pronunțat caracter de exclusivism, datorite unui fel de egoism de clasă; concepții etico naționale reacționare. Toate acestea dau societății actuale un pronunțat caracter de neomogenitate, la care adogându-se lipsa unui principiu unitar de conducere, aduc o pronunțată slăbiciune în organismul social al statului. Pira fricțiunile cari se produc, în mod fatal forța dinamică, de care am vorbit, va fi mult deviată din cursul ei unic, pe care ar trebui să l urmeze ca lege constructivă a acestui organism.

„Ardealul Juridic“, iată unul din mijloacele temeinice, pe care câștiga pionerii a ideii muncii constructive, elita unei intelectualități, cari nu s'au lăsat conduși ori stăpâniți de concepții obtuze de obstrucționism — caracteristic împrejurărilor actuale — au imprimat pe frontispiciul acestui organ de activitate științifică, un scop precis și ho'arăt, în viziunea căruia s'a desfășurat, se desfășoară încă și se va desfășura o preocupare sănătoasă și rodnică. Scopul concretizat de aceștia în ideea de a se pune bazele unui principiu unitar de conducere al organismului

societal al statului, principiu, care în mod fatal, a trebuit să sufere perturbațiuni pronunțate, a rămas și va rămâne ca un memento... pentru toți acei ani-meți de acest ideal.

Din activitatea rodnică desfășurată în intervalul de timp, de la apariție, și până azi, a des-telenit terenul arid juridic, și din diversitatea legiuirilor ce conduc azi unele părți ale statului român actual, a dat o subtilizare principiilor legislative locale, făcându-le accesibile spiritului comprehensiv, caracteristic nouă; pe baza acestui proces de o quasi-asimilațiune, a reușit ca să determine atmosfera intelectuală juridică, bulionul în care se va cultiva noile principii de legislație unitară, conform caracterului geniului poporului român.

Prmotor al unui desiderat, considerat ca punct cardinal în ce privește conducerea și afirmarea autorității statului, *unificarea legislativă*, „Ardealul Juridic” nu și-a demnițit nici un moment preocuparea sa, care formează scopul pe care și l-a ales drept punct conducător al activității desfășurate.

Pe lângă lipsa unor lipărituri juridice de o importantă necesitate pentru jurisții din teritoriile unite; pe lângă lipsa unei jurisprudențe adecvate spiritului juridic actual; toate acestea au fost desiderate de o necesitate practică, pe care „Ardealul Juridic” le-a rezolvat punctual: un fapt important însă, la care a contribuit într-o măsură apreciabilă, a fost acela referitor la prepararea terenului pentru rezolvarea unela din cele mai grave probleme, aceia a unificării legislative.

Legea nu e altceva decât rezultatul tendințelor unei societăți de a se constitui și subsista pe baza principiilor de etică socială; așa fiind, legea trebuie considerată ca emanațiunea psihologiei societății respective: trăește printr'însa și nu poate avea nici o rațiune de a fi în afară de dânsa. Nu poți impune unei societăți ori ce norme de conducere, ori cât de superioare ar fi principiile din cari s'au inspirat, atât timp cât ființa ei psihologică nu o poate primi, nu și-o poate asimila. Trecând peste aceste considerațiuni, legiuitorul va provoca unele perturbațiuni grave în viața intimă a acestei societăți; starea de drept nu va mai avea continuitatea necesară — și drept consecință imediată — echilibrul social va suferi într-o măsură apreciabilă.

Studiul psihologic al mediului social, în raport cu principiile de drept a făcut preocuparea de căpetenie a „Ardealului Juridic”. Prin articolele publicate în coloanele sale, articole de doctrină, s'a făcut o discernare a spiritului legislativ local în primul rând; iar în al doilea rând, s'a căutat ca să se precizeze posibilitatea de a se adequa acest spirit legislativ cu principiile conducătoare organismului social actual, precum și limitele acestei posibilități.

Dacă doctrina modernă nu prezintă o diferențiere atât de pronunțată, pentru ca principiile de drept să nu-și găsească o aplicare practică în raportul lor de interdependență, cu toate acestea prezintă multe subtilități, cari trebuiesc observate, ba ce e mai mult, trebuiesc luate în considerare, ca unul din elementele ponderabile problemei.

Intreaga activitate judecătorească desfășurată în intervalul de când această revistă a luat ființă, a găsit un puternic și fidel sprijin în colaboratorii săi,

fia prin publicitatea pe care a dat-o sentințelor cu caracter jurisprudențial, fie publicând articole referitoare la adnotările cari li se făceau. Prin aceasta s'a pus în evidență caracterul ideologic al legislațiunii la care se refereau, iar prin acest mijloc, și prin extensiunea raționamentului și a logicei, care se desprindeau, s'a ajuns la stabilirea unor considerațiuni precise în ce privește organismul social respectiv, considerațiuni referitoare la constituirea acestuia ca subiect de drept public.

Din paralelismul acestor legislațiuni atât de diverse, de multe ori, ca fiind rezultatul unor ideologii străine una de alta, munca pe care o va depune legiuitorul unificării va fi mult ușurată, întru cât va fi scutit de a mai proceda la facerea acestui studiu de psihologie socială, puțând fixa caracterul spiritului legislativ pe care l va impune întregului stat; și aceasta, atât din punctul de vedere al dreptului public, cât și privat. Iată dar principala și primordiala importanță a activității desfășurate de „Ardealul Juridic” pe terenul unificării: studierea caracterului ideologic al sistemului legislativ din provinciile unite, și adequarea principiilor legislației locale nevoilor și concepției noi ale societății actuale.

Utilizând calea publicității, soluțiunile aduse de către instanțele de judecată diferitelor probleme juridice, s'a căutat să se evidențieze cât mai mult caracterul și importanța juridică a diferitelor instituțiuni de drept public și privat. Odată cu aceasta, și printr'o analiză subtilă care s'a făcut asupra acestor chestiuni, prin adnotările care însoțesc aceste hotărâri, s'a înlăturat o mare dificultate, născută din conflictul inevitabil provocat de diversitatea legiuirilor locale; se poate spune că azi, la noi, conflictele interprovinciale de drept, nu mai au caracterul acut de la început. Principiilor generale de drept local li s'a imprimat spiritul ideologic al poporului român.

Dacă a existat o dificultate în această privință, aceasta se datora faptului că toate instituțiunile de drept sus menționate, au fost în parte codificate (vezi codul civil austriac); parte însă fac obiectul unor norme de drept uzual, lipsit de o codificare propriu zisă, totul ne reducându-se de cât la simple colecțiuni de norme scrise, elaborate în urma unui examen inductiv al Curiei, (vezi dreptul maghiar). Că toate acestea au fost utilizate cu autoritatea unor legi, este foarte adevărat; puterea lor juridică nu a fost de cât numai jurisprudențială. Asupra tuturor acestor principii de drept privat, mai ales, a trebuit să se facă toate observațiunile de rigoare, și punându-le în discuțiune cu actuala constituire politico-socială, să se stabilească reala importanță pe care o mai prezintă, pentru ca noul legiuitor să fie pe deplin orientat asupra caracterului evolutiv pe care va căuta să-l imprime noului sistem legislativ. De altfel aceasta s'a evidențiat și mai mult prin legile unificatoare pe care le-a adus în ultimul timp.

Dacă, privită problema din punctul de vedere al doctrinei, am stabilit rolul imens de important pe care îl are „Ardealul Juridic” pentru opera mare a unificării legislative; nu e mai puțin adevărat, că activitatea desfășurată pe acest teren e mult mai importantă, privită din punctul de vedere al atențiunii pe care a dat-o jurisprudențelor. În această direcțiune specifică, s'a făcut o selecționare meticuloasă, selec-

ționare născută din deosebirea pe care o acordă autorității celor două izvoare de drept.

În adevăr, principiile doctrinare ori cât de generalizate ar fi și ori cât s'ar fi înrădăcinat în viața juridică a unei epoci, tot mai păstrează caracterul subiectiv — dacă nu personal — al acelor din epoca în care le-au impus. Geneza lor ca atare, se află într-o mai strânsă afinitate cu concepția celor cari le-au elaborat, iar sfera în marginile căreia se manifestă, dacă nu e mai strâmtă, e susceptibilă totuși de foarte multe variațiuni de interpretare. Chiar din punctul de vedere al autorității lor juridice, chestiunea e discutabilă, întru cât, de foarte multe ori, dau naștere la controverse greu de înlăturat.

Jurisprudența, izvorâtă fiind dintr'un proces inductiv, pierde caracterul personalității. Autoritatea de drept pe care o are e mai întinsă, putând servi de multe ori, ca normă de interpretare judicioasă a unor norme legale, atunci când se prezintă împrejurări de fond și formă. Jurisprudența a fost mijlocul cel mai mult utilizat pentru a se ajunge la subtilizarea principiilor de drept local; „Ardealul Juridic“ s'a fixat asupra acestei chestiuni, și n'a greșit!

Dând la iveală pe calea publicității tot ce s'a scris și s'a gândit pe acest teren, „Ardealul Juridic“ a șters caracterul de regionalism al sistemului legislativ local, imprimându-i un caracter unitar: a dat și popularizat o stilizare unitară activității juridice dezvoltată în noile provincii; iar prin limba pe care a întrebuințat-o, a impus un adevărat caracter românesc întregii desfășurări a acestei activități. Prin acest mijloc s'a operat în mod mecanic transplantarea unora din instituțiile de drept privat și chiar public local, în literatura juridică română, prin terminologia tehnică ce li s'a dat; ba a ajuns până în a se impune cu suficientă autoritate juridică.

Activitatea desfășurată de „Ardealul Juridic“ a dat naștere unui proces psihologic de natură etic și intelectual, prin care s'a imprimat spiritului o îndrumare unitară, din care se poate constata rațiunea de a fi a Poporului Român.

Iată Faptele!

Dem. Tigoianu
magistrat.

Rolul magistraților veniți din vechiul regat în Ardeal

Vom începe mai întâi cu un mic istoric, care este bine ca să nu se uite așa ușor.

Imediat ce Ardealul a căpătat o dominațiune națională, magistrații unguri, ca mai toți ceilalți funcționari, conduși fie de faptul că nu posedau limba românească, fie de interese naționale, nu au mai voit să continue serviciul lor. Un gol s'a produs în toate ramurile de administrație, gol explicabil prin faptul, că aproape toți funcționarii erau de naționalitate streină. Încetul cu încetul, mulți din ei au revenit, văzând că români nu sunt exclusiviști și că chiar îi înviă a și păstra posturile, sub singurile două condițiuni și anume: a depune jurământul ca-și vor face datoria și că vor căuta să posede limba națională a puterii domnitoare.

Totuși golul rămânea remarcabil. Atunci Consi-

liul Dirigent, căruia îi revenea datoria de a remedia lipsurile, care încontestabil aveau o mare importanță în organizarea dominațiunii românești, a pus toate străduințele pe lângă juriștii de naționalitate românească din Ardeal ca să primească nobila misiune de împărțitori ai dreptății apelând și la înaltul lor sentiment patriotic.

E drept că o parte dintre juriștii ardeleni, cărora sub era maghiară nu le era deschisă decât profesia de avocat, au primit să intre în magistratură, însă marea lor majoritate au rămas în profesiunea lor de avocați, profesiune ce devenea foarte rentabilă, așa că sforțările Consiliul Diriginte; n'au fost încununare de succesul dorit.

Văzându-se că mersul justiției nu se normalizează și că multe din instanțele judecătorești continuau a fi lipsite de magistrați, s'a intervenit în mod particular pe lângă magistrați de carieră din vechiul regat, oferindu-li-se mai la toți gradul de Consilier de Curte de Apel.

Rezultatul ne fiind satisfăcător, căci magistraților din vechiul regat, nu le venea să lase o situație mulțumitoare și sigură, pe o situație nouă pe care nu o cunoștea și de a cărei greutate își dădeau seama, cu toate ofertele de mărire cu care erau imbițați; Consiliul Diriginte s'a adresat pe cale oficială Ministerului de Justiție, ca să propună magistraților să primească locuri în Ardeal. O propunere directă din partea Ministerului către magistrați totuși nu s'a făcut. S'au găsit însă mulți dintre magistrați, în special dintre aceia, care luptase pentru înfăptuirea idealului național, care animați de același sentiment și socotind de a lor datorie, că trebuie să menșie prin serviciu civil; cea ce câștigase prin serviciul militar și patriotic și au primit oferta ce li se făcea.

În anul 1920, desființându-se Consiliul Dirigent și Ministerul de Justiție luând conducerea justiției din Ardeal, a văzut lipsa de magistrați din Ardeal și că multe din instanțele judecătorești nu pot corespunde misiunii lor, fie din lipsa totală de magistrați, fie dintr'o lipsă parțială.

De acela într'o bună zi, în Monitorul Oficial apare o lungă mișcare în magistratură, prin care o mulțime de magistrați din vechiul regat, mai cu voia, mai fără voia lor, sunt trecuți sau avansați în magistratura din Ardeal.

Bine înțeles, nu au lipsit protestările din partea multora, din cei mutați sau avansați cu titluri, mai mult pompoase decât remunerate în mod corespunzător și Ministrului de Justiție i a trebuit multă abilitate ca să i împace căci situația acestor magistrați era garantată prin inamovibilitate.

Veniți în fine în Ardeal, magistrații din vechiul regat, funcționari de carieră și mai ales dintr'o carieră, cu care se făcea statul român, conștienți de misiunea lor și înțărși în caracterul lor de magistrați, au început noui studii de drept, studii îngreunate de necunoașterea limbii maghiare și de lipsa de traducere a textelor de legi maghiare, în limba românească.

Simulați de ei, s'au găsit câțiva juriști ardeleni, cari animați de un înalt spirit patriotic și de o fratească colegialitate, s'au întovărășit și unii traducând, iar alții modelând limba, au pus la îndemână tuturor, traducerea multora din textele de lege absolut necesare adopției cunoștințelor juridice.

La început fiind permis ca în fața instanțelor judecătorești să se pledeze și în ungurește, își poate închipi ori cine, cât de greu se împărțea justiția fiind determinant pt. judecata, traducerea de către tâlmaci sau unui coleg, ce știa și ungurește și românește.

Intronarea limbii românești în fața justiției, cu toate decretalele Consiliului de Miniștri, ce au survenit, ar fi întârziat mult dacă în justiția din Ardeal nu n'ar fi introdus elemente, care, nu posedau de cât limba românească.

Pentru colegii de origină maghiară sau români cunoscători ai limbii maghiare, chestiunea ar fi rămas indiferentă.

O mare influență, de asemenea cu avut magistrații din vechiul regat, asupra terminologiei juridice.

O terminologie, propriu zis românească nu există în Ardeal și aceasta pentru motivul natural că știința dreptului se studia și se exprima în termenii maghiari.

De aici s'a văzut, traduceri necorespunzătoare, luate mai mult din dicționare alcătuite de oameni de litere.

Incelul cu încetul, magistrații din vechiul regat, au împus terminologia juridică pur românească, luând de bază aserănarea faptelor și actelor juridice de aci cu cele din vechiul regat.

Spre a-și face cineva idee de progresul la care s'a ajuns, să citească a hotărâre redactată altă dată și o hotărâre redactată astăzi, nu numai de magistrații români ardeleni, ci chiar de magistrații de origină maghiară.

Insuși modul de a judeca și interpreta legile, a primit o înrăurire pur românească.

Acum de când ne a fost dat să cel'm într'un ziar colidian, că prea puțini dintre magistrații veniți din vechiul regat și-au însușit știința dreptului din Ardeal și se stăruie în remarcă, că în Ardeal elia este situația de drept.

Ce va fi vrut să înțeleagă, juristul ardelen când a spus că în Ardeal elia este situația de drept, a lăsat chestia deschisă. Am fi doritori să o explicăm:

Un lucru însă este nelăgăduit.

Mecanismul interpretării îl dobândește ori ce om, cere studiază și practică știința dreptului. E drept că firea lui influențează într-o oarecare măsură acest mecanism, ori cât de independent s'ar strădui să fie; dar firea magistratului venit din vechiul regat este cea națională și aceasta nu i poate fi imputată ci admiretă, mai ales de juristii pe cari vilregia soartei, i-a forțat să vadă chestiile de drept printr'o prismă streină.

În această chestiune s'în să remarc din nou și să aște toate lumee, chiar și acel jurist ardelen, astăzi chemat la postul de înaltă conducere, că legile ce guvernează încă Ardealul nu sunt proprii spiritului românesc și în cazul acesta, dacă spiritul legilor nu este românesc, cel puțin, atunci când este posibil, se cade ca ele să fie interpretate în spirit românesc. Istă care este adevărata situație de drept astăzi în Ardeal.

Și acum pe cei ce n'au înțeles rolul magistraților din vechiul regat veniți din Ardeal și din nefericire aceștia sunt mulți, îi rog să caute să se convingă din cea ce se poate spune, căci mei sunt și alle argumente, pe care simțul patriotic și întrevăderea realizării unui ideal, ne opresc de a le expune.

Să caute să se convingă, cei ce ne socotesc astăzi îndezirabili și mai ales colegii, cari au rămas în vechiul regat și invidiază pozițiile pe cari le avem astăzi aci, ei ca i aurămas într'o situație pe care noi o cunoaștem și le-o invidiem, fericiți necunoscători al calvarului național pe care a trebuit să-l urcăm spre a ajunge la înălțimea de astăzi.

I. Mănescu,
Președinte la Curtea de Apel
din Cluj.

Indigenat — domiciliu — reședință

1.

În dreptul local din Transilvania înțelnim m reu noștiunea „aparținere comunală“, „atenență comunală“ sau „indigenat comunal“.

În dreptul ungar această instituție avea importanță nu numai sub raport administrativ, dar și sub raportul dreptului public și al dreptului civil.

În dreptul român instituția indigenatului comunal este necunoscută. Legea pentru organizarea comunelor rurale dia 29 Aprilie 1908 este întâia care prin art. 5 prevede, că fiecare locuitor face parte din o comună și contribuie la sarcinile ei, dar nu precizează consecințele, ce rezultă din acest principiu. Dar legea citată stabilește acest principiu exclusiv pentru comunele rurale, și atât antecedentele legii, cât și circulara ministrului de interne din 29 August 1908 nu admit îndoială, că principiul s'a decretat din considerenți de siguranță generală și locală.

Legea pentru unificarea administrativă din 14 Iunie 1925 prin art. 7, generalizează principiul din legea comunelor rurale. El dispune: „Fiecare locuitor al țării, fărăosebire de sex și naționalitate, trebuie să aparțină unei comune și să contribuie la sarcinile ei. Cetățenii români se pot stămuna din o comună în alta, fără nici o învoire prealabilă. Ei sunt însă datori să facă cunoscut autorităților comunale etăt strămutarea, cât și așezarea lor. Orice teritoriu din cuprinsul țării trebuie să aparțină unei comune. Comuna își exercită autoritatea sa asupra tuturor locuitorilor și a întregului teritoriu din cuprinsul ei.“

Această aparținere diferă esențial de indigenatul reglementat în legea comunală ungară XXII din 1886. Ea este o măsură polițială, pentru controlul tuturor locuitorilor țării, indiferent că sunt cetățeni români sau străini. Și deoarece legea pentru unificarea administrativă nu precizează, cum se face acest control, urmează a se aplica atât în ce privește controlul, cât și ce privește anurțarea strămutării și așezării, legea pentru controlul străinilor și biroul populației.

Indigenatul comunal după legăturile ungare era o adevărată cetățenie comunală. Independent de domiciliu, el se putea obține numai de cetățeni, iar în mod automat numai prin așezare de fapt și contribuție reală la sarcinile comunei timp de 4 ani, altcum numai cu învoirea consiliului comunal. Nimenea nu putea avea decât un singur indigenat și caracterul

¹ V. Onișor: Tratat de drept administrativ român, pagina 392.

indigenatului nu era polițial, ci precum am accentuat mai sus al avea caracter administrativ și de drept public, cu repercusiuni în domeniul dreptului civil.

Sub raport administrativ d. p. indigenul avea drept la beneficiile și folosinș le bunurilor comunale, cum sunt pădurile, pășunile și izlazurile alodiale. Ce schimbare a adus în această privință legea pentru unificare administrativă, las să cerceteze cei ce scrutează dreptul administrativ. În trecut s'în însă să emintesc, că potrivit art. 222 leg. cit. consiliul comunal este chemat să reglementeze aceste folosinșe și că potrivit art. 327 în cas de alipire de comune, *locuitorii* comunei sau satului întruniți i păstrează proprietatea sau folosinșa exclusivă a bunurilor comune ce le aparțin.

Ce privește importanța indigenatului după legile ungare sub raportul dreptului public, convenșunea între Ungaria și Croașia-Slavonia, înarticulată în legea XXX. din 1868, stabilise că ambele țări alcătuiesc acelaș stat. De aceea legea ungară L din 1879, pentru dobândirea și pierderea cetățeniei ungare, prevedea la § 1 că la în toate țările coroanți ungare cetățenia este una și aceeași. Croașia-Slavonia avea însă autonomie în administrașunea internă, în culte, instrucșione publică și în justiție. Ea avea corp legiuitor propriu, guvern propriu și instanșe proprii judiciare. Astfel trebuia creată o institușione, asemănătoare cetățeniei, spre a se putea constata privitor la fiecare cetățean, căruia regim este supus în cesțiunile în cari Croașia-Slavonia avea autonomie. Această institușione a fost indigenatul comunal, pe care Croașia-Slavonia, întemeiul autonomiei sale, l-a reglementat prin lege proprie în acelaș sens, precum îl reglementase Ungaria prin legea sa comunală.

Această institușione permitea, ca raporturile interprovinciale nu numai de drept public, dar și de drept civil să se solușioneze fără dificultăși.

Îndată ce se trata de materii, în cari Croașia-Slavonia avea autonomie, legea fie ungară, fie croaș-slavonă făcea distincție între cetățeni cu indigenat comunal în Ungaria, și cetățeni cu indigenat în Croașia-Slavonia, aplicând prin analogie asupra indigenilor din cealaltă țară regulele dreptului internașional civil. Astfel se explică textul §§ lor 20 și 630 pr. civ. ard., cari vorbesc de persoane cu „indigenatul comunal în teritoriul cărmuit de prezenta lege“, și tot astfel se explică și § 147 din legea despre cășătorii XXXI din 1894, înserat nu în capitolul privitor la cășătorile celebrate în țară străină sau între străini, ci în capitolul ultim, cuprinzând dispozișionile finale.

Actul unirei a desfiinșat legăturile, pe cari Transilvania le avea cu Ungaria, iar Constitușionea României organizează țara ca stat unitar. Prin aceasta indigenatul comunal ungar, ca institușione cu caracter de drept public, a fost desfiinșat cu toate consecinșele ce derivă din acest caracter.

Legea pentru unificarea administrativă l-a desfiinșat în întregime, înlocuind acel indigenat cu o aparținere de ordin polițial.

Noșunea indigenatului, așa cum ea se găsește legiferată în legile ungare încă în vigoare în Transilvania, a devenit inaplicabilă și cată a se cerceta din

casu în cas, dacă ea poate fi aplicată în sensul aparșinerei, de care se face vorbire în art. 7 din legea pentru unificarea administrativă.

2.

Deși România este stat unitar, diversitatea drepturilor valabile în diferitele provincii, nasc mereu coliziuni și conflicte interprovinciale de drept.

Cele mai multe se solușionează destul de ușor, prin analogia dreptu'ui internașional privat; dificultăși se nasc atunci, când se tratează de probleme în legătură cu statutul personal, starea civilă și capacitatea.

Dacă problemele aceste nu se pot solușiona în baza unei institușione, cum a fost indigenatul comunal, care va fi elementul distinctiv?

C. Negrea în dreptul său civil vol. I, p. 68 zice că în materie de drept interlocal, nașionalitatea (cetățenia) ca moment distinctiv se înlocuește cu domiciliul persoanei.

Este incontestabil, că domiciliul adeseori este elementul cel mai utilizabil. Dar nu totdeauna și anume nu, pentru că alta este structura domiciliului în dreptul român, și alta în dreptul austriac și ungar valabil în Transilvania.

Observ la acest loc, că nici una din aceste structuri nu se confundă cu aparșinerea administrativă, în sensul art. 7 din legea p. unificarea administrativă.

În dreptul român domiciliul, prin care se înșlege sediul legal și juridic al unei persoane, este o abstracție juridică, o ficșione datorită creașionei legiuitorului.² Domiciliul nu trebuie să se confunde cu reședinșa, care cum se exprimă codul italian, este acela, unde persoana își are locuinșa obișnuită. Domiciliul fiind o abstracșione și o ficșione a legii, poate să existe independent de faptul locuirei, pe când reședinșa, din contră, rezultă tocmai din faptul material al locuirei în un loc anume determinat. Se poate întâmpla, ca o persoană să aibă mai multe reședinșe, pe când nu se poate dobândi un nou domiciliu, decât părăzându se cel vechiu. Domiciliul în mod necesar poate fi numai unul, și nimenea nu poate fi fără domiciliu, în lipsa altuia el va avea domiciliul legal al originiei, deci al nașterii. Femeia măritată nu poate avea alt domiciliu, decât el soșului.

Cu totul alta este structura domiciliului în dreptul austriac. Krainz-Ehrenzweig zice: domiciliul unei persoane este locul, în care ea s'a așezat cu intenșione de a rămânea acolo statornic. Incapă ilul nu și poate avea mai multe domiciliu. P. incipitul francez al unităși domiciliului este străin dreptului austriac. Este admis, ca o persoană peste tot să nu a bă domiciliu.³ Copiii neemancipăși au domiciliul la păritșii, femeia măritată la soș; dacă viașa conjugală încetează, femeia măritată își creiază însăși domiciliul. Durata eșzării este indiferentă. Animus manendi este suficient pentru menșinerea domiciliului.

Legiuitorul ungar a recunoscut pluralitatea do-

² Pentru aceste și cele ce urmează cf. D. Alexandrescu, „Explicașioni teoretice și practice la dreptul civil român“ tom. I, ed. II, pag. 454 ss.

miciliului, așa d. p. în § 7 legea XVI: 1894 privitoare la procedura succesorială în § 46 din legea XXXIII: 1894 privitoare la registrele stării civile, în § 19 din legea I: 1911 despre procedura civilă. Textul § lui 21 din legea I: 1911 și § 32 din legea XXXI: 1894 recunosc, că există persoane, fie cetățeni fie străini, fără domiciliu.

În materie de domiciliu dreptul austriac și dreptul ungar pleacă de la realitate. De aci rezultă deosebirea între structura domiciliului în legiuirea română și între structura lui în dreptul transilvănean, deosebire, care în multe cazuri îl fac impropriu ca element distinctiv, pentru soluționarea conflictelor de drept interprovincial sau interlocal. El devine impropriu pentru acest rol, dacă aceeași persoană are mai multe așezări în diferite provincii, cărmuite de alt regim de drept, și dacă aceste așezări după dreptul unei provincii au caracterul de domiciliu. În acest caz conflictul interprovincial de drept privește însuși domiciliul.

3.

Prin faptul Unirii și datorită condițiilor de viață create de războiu, astăzi în România avem nenumărate situațiuni, în cari conflictul de legi începe la domiciliu.

Dacă d. p. o persoană cu domiciliu în București cumpără o vilă în Brașov sau în valea Timișului, spre a locui însuși cu familia în ea, și dacă profesunța sau mijloacele îi permit să stea când în vilă, când în București, — el în înțelesul dreptului transilvănean are două domiciliu, în înțelesul dreptului român numai unul.

Această pluralitate nerecunoscută în dreptul român, dar recunoscută în dreptul transilvănean, se produce, ori de câte ori domiciliul profesional nu coincide cu domiciliul particular și ori de câte ori profesiunea impune persoanei, care o exercită, să aibă mai multe așezări cu caracter de continuitate.

În unele cazuri ne putem ajuta, lăsând ca fiecare instanță să soluționeze probleme domiciliului în conformitate cu dreptul care cărmuește teritoriul, în care ea să găsește, în alte cazuri însă acest expedient ar da rezultate înechitabile. Așezarea administrativă poate uneori da indicațiuni, care localitate să se privească ca domiciliu și dacă se tratează de mai multe domiciliu sau de un domiciliu și de reședințe. Totuși rămâne faptul, că lipsește elementul singur distinctiv pentru soluționarea conflictelor interprovinciale de drept.

Precum am amintit mai sus, dificultățile se ivesc, când se tratează chestiuni de stare civilă și de capacitate, deci de statutul personal. Dificultățile sunt cu atât mai mari, pentru că tocmai aceste legi se declară de ordine publică, la care nu se poate deroga nici prin convențiuni, nici prin dispozițiuni particulare.

Art. 137 din Constituțiune a consacrat însă și

ordinea publică, așa cum ea se reflectează în legiurile provinciale, desființând numai acele legi, decrete, regulamente și acte, cari sunt centrarii celor înscrise în Constituțiune.

În înțelesul Constituțiunii „ordinea publică” are astăzi alt înțeles, decât l'a avut înainte de legiferarea ei.

Astăzi d. p. cercetarea paternității nu mai poate fi interzisă în o parte a țării, pentru că ea este contrară ordinii publice sau bunelor moravuri, asemenea nu se mai poate considera de ordine publică limitarea capacității femeii căsătorite. Dacă ordinea publică este organizarea societății și prin urmare, legile de ordin public sunt acele, cari privesc direct sau indirect această organizare, cum se exprimă D. Alexandrescu, atunci toate dispozițiunile de drept civil, cari nu sunt contrarii constituțiunii, nu pot fi contrarii ordinii publice în nici o parte a țării, și dacă există deosebiri și aceste deosebiri se aplică, aceasta se datorește faptului, că ele sunt înscrise în legi în vigoare și că legiuitorul încă nu a ajuns în situația să unifice codurile.

Dacă acest fel de a vedea ordinea publică este just, atunci un postulat al ei este, ca la soluționarea conflictelor interlocale de drept civil, în primul rând să se aibă în vedere:

1. apărarea drepturilor dobândite cu bună credință și apărarea tuturor raporturilor de drept, cari nu prejudiciază alte drepturi sau interese reale;
2. apărarea intereselor celor aviz-ți la sprijinul altora, cum sunt copiii ilegitiimi;
3. apărarea instituțiilor, cari stau la baza vieții sociale, cum este d. p. căsătoria;
4. în caz de îndoială aplicarea acelei legi, care este mai favorabilă postulatelor de mai sus.

C. Negrea, în opul său citat, (pag. 83) citează jurisprudența austriacă, care uzând de privilegiul, că § 4 c. c. austr. supune regimului său pe cetățeni numai în mod condițional, („de câte ori aceste acte și fapte — contractate sau născute în străinătate, — vor trebui să aibă consecințe juridice și în aceste provincii”) și făcând legii o interpretare restrictivă, pune un principiu, din care rezultă, că legea domiciliului deroagă uneori legii naționale, chiar și în ce privește capacitatea cetățeanului austriac, și anume, când aplicarea legii naționale, ar atrage consecințe neechitabile, pe cari legiuitorul nu le-a putut voi.

Eu socot, că în situațiunea, în care ne găsim, un primpostulat al ordinii publice este evitarea înechităților, ce poate naște din diversitatea legiuirilor și din greutățile de a soluționa conflictele interlocale de drept. Or înechitățile nu le putem evita, decât revizuiind concepțiunile particulariste de până acum ale ordinii publice și soluționând conflictele de drept, nu numai după categorii formale, ci ținând seamă și de principiile materiale schițate mai sus.

Dr. Lucian Borcia
advocat Sibiu.

³ Krainz-Ehrenzweig: System des allg. bürg. Gesetzbuches § 72.

Banca Ardeleană și Cassa de Economii S. A. R.

Cluj, Piața Unirii Nr. 32. (Casa proprie)

Fondată în anul
1894

Este cointeresată cu: Banca Chrissoveloni, București și Banca Comercială Ungară din Pesta, Budapesta

Sucursale:
Arad, Brașov, Oradea, Sibiu,
Târgu-Mureș, Turda

CASA DE PĂSTRARE ȘI BANCA

DE CREDIT DIN
CLUJ SOC. AN.
CLUJ, PIAȚA UNIRII

Capitaluri
proprii Lei

77,000.000

7

SUCURSALE:
IN DEJ, DICIOSĂN.

Efectuează
avantajos
orice afa-
ceri bancare

MARTIN, ALBA-IULIA ȘI TÂRGU-MUREȘ

Banca Generală a Țării Românești București,

Brăila,
Brașov, Cluj,
Constanța, Craiova,
Galați, Giurgiu, Oradea
Marc, Ploești, Sfântul
Gheorghe, Târgul
Măgurele

Societate Anonimă

Capital vărsat Lei 60,000.000 // Rezerve Lei 50,000.000
Adresa Telegrafică: „GENEROMANA“

BANCA CENTRALĂ

PENTRU INDUSTRIE ȘI COMERT
SOCIETATE ANONIMĂ IN CLUJ
Strada Regina Maria Nr. 1-3

Secția specială
pentru ciment • Secția de
Bancă și devize • Execută tot
felul de tranzacțiuni bancare,
plăți pe toate piețele interne
și streine • Depunerile se
fructifică în condițiile cele
mai favorabile

Capital: Lei 50,000.000
Fonduri: Lei 20,000.000

Legături directe cu America!

Banca Chrissoveloni

SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ

Capital și rezerve:
LEI 350,000.000

SUCURSALA CLUJ
SEDIUL CENTRAL BUCUREȘTI

Sucursale: Constantinopol, New-York,
Brăila, Constanța, Galați, Sibiu. // Bănci
afiliate: Banca de Devize și Lombard,
București, Banca Ardeleană Casa de Eco-
nomie Cluj, Chrissoveloni & Co. Paris,
Chrissoveloni & Co. Viena

TELEFON:
379, 62, 427, 980

Industria Sarmei S. A. Cluj

Fabrica: Câmpia-Turdei

Fabricăm: Sârmă laminată, Fier de beton, Scoabe,
Cue de tot felul, Sârmă arsă, arămiță, Sârmă
de oțel, Arcuri de mobile, Sârmă
ghimpată, zincată, Agrafe.

Telefon: 4-40, 3-47 — Adresa telegrafică: „Ferrum“ Cluj

» FRIGIDAIRE «

**Mai rece ca gheața
Mai ieftin ca gheața
Mai sănătos ca gheața**

Frigul pentru nevoile casnice,
comerciale și industriale pro-
dus în mod automat pe cale
electrică. Pentru demonstrații
vă stă cu plăcere la dispoziție

AUTOMECHANICA S. A. CLUJ

**Strada Regina Maria Nr. 10
Calea Dorobanților Nr. 18**

Reprezentanța generală:

Leonida & Co. S. A. din București

„Auto-Mecanica” Societate Anonimă

Depozit de cauciucuri.
Piese de schimb și accesorii
Str. Reg. Maria 10
Telefon 2-16 Cluj

Reprezentanța generală:

Garaje, benzină și ulei.
Atelier de reparații
Cal. Dorobanților 18.
Telefon 4-89 Cluj

Leonida & Co. București

Reprezentant al automobilelor

Chevrolet, Cadillac, La Salle, Pontiac și Oakland
renumitele uzini a lui General Motors